

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
Katedra obchodního práva

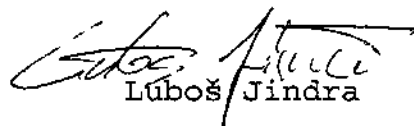
Téma diplomové práce: Vklady a podíly v obchodních
společnostech

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc.

Luboš Jindra
Maxima Gorkého 430
542 32 Úpice

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Hradci Králové dne 16. 2. 2007

Luboš Jindra

Úvod

Účelem této diplomové práce je podat podrobnější výklad na téma vklady a podíly obchodních společností. V diplomové práci se budu především zabývat stávající právní úpravou těchto a souvisejících právních institutů a dále bych zde podrobněji rozebral některé interpretační otázky, které s tímto tématem úzce souvisí. Zároveň v dalších částech diplomové práce provedu srovnání stávající právní úpravy vkladů a podílů obchodních společností s právní úpravou platnou na přelomu 19. - 20. století, s právními úpravami jiných evropských států, jakož i s připravovaným zněním nového obchodního zákona. Obsah diplomové práce je rozčleněn do dvou kapitol, a to na Vklady do obchodních společností a Podíl v obchodní společnosti.

V první kapitole bude v souladu s platnou právní úpravou provedena charakteristika pojmu vklad do obchodní společnosti a právních institutů s tímto pojmem souvisejících. Dále bude provedeno rozdělení vkladů dle různých hledisek se zaměřením na vklady nepeněžité. Na závěr kapitoly budou věnovány samostatné části otázkám spojeným se správou vkladů, přechodem vlastnického práva či zvláštnostem vkladů do jednotlivých typů obchodních společností.

Jak již bylo uvedeno výše, druhá kapitola této diplomové práce bude zaměřena na podíl v obchodních společnostech, a to zejména v souvislosti s výkladem provedeným v části první, tedy v souvislosti s vklady do obchodních společností. Zároveň hodlám v této části provést podrobnější právní rozbor pojmu obchodní podíl, podíl v komanditní společnosti a podíl ve veřejné obchodní společnosti. Ve svém výkladu se zaměřím především na obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným, jeho podstatu a některé další související právní instituty. Jsem si vědom skutečnosti, že právní instituty jako převod obchodního podílu, zástava obchodního podílu či obchodní podíl

a společné jmění manželské bezpochyby s touto prací úzce souvisí. Přes tuto skutečnost jsem se v dalším výkladu těmito právními oblastmi pro jejich rozsáhlost již nezabýval, neboť se domnívám, že každý tento institut vydá sám o sobě na další diplomovou práci. Ze stejného důvodu jsem ze své práce vyloučil i výklad týkající se podílu v akciové společnosti.

Kapitola 1.

Vklady do obchodních společností

1. 1. Pojem a právní charakteristika vkladů do obchodních společností

Pokud budeme hledat odpověď na otázku, co je vkladem společníka do obchodní společnosti, je nutné při koncipování této odpovědi vycházet především z právní úpravy obsažené v zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Jedná se zejména o obecná ustanovení části druhé výše uvedeného zákona. Podle této právní úpravy je vkladem společníka souhrn peněžitých jakož i nepeněžitých hodnot, které se zavazuje společník vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení své účasti v této společnosti. Pokud se budeme držet znění zákona, je definice vkladu zcela jasná. Vkladem je především označován peněžitý i nepeněžitý majetek vkládaný do společnosti (viz výše), tedy určité majetkové hodnoty. Do společnosti tedy lze vložit majetkové hodnoty, které mohou být předmětem občanskoprávních vztahů ve smyslu §118 OZ, jsou ocenitelné penězi a mohou být na základě právního úkonu převedeny na třetí osobu.

Jisté omezení pro všechny typy obchodních společností představuje ust. §59 odst. 2 ObchZ, na základě kterého nesmí být za vklad považováno plnění spočívající v provedení práci nebo poskytnutí služeb. Zde je patrná návaznost na předválečnou kodifikaci československého obchodního práva, neboť i tehdy nebyly za vklady do obchodních společností považovány tzv. výkony osobní, k nimž se společník zavázal smlouvou společenskou.¹⁾ Způsobilost být předmětem vkladu je tedy tímto vyloučena pro závazky spočívajících v poskytnutí či využití určitých schopností či znalostí společníka, v praxi půjde například o obchodní konzultace či právní služby.

Dle mého soudu je v tomto česká právní úprava ve srovnání s jinými evropskými právními systémy velmi přísná, neboť tento požadavek stanovený v čl. 27 Druhé směrnice Rady č. 77/91/ES pro kapitálové společnosti zavádí obecně pro všechny druhy obchodních společností, tedy i pro společnosti osobní. Jiné právní kodifikace, například francouzského obchodního práva, vklady spočívající v provedení prací nebo poskytnutí služeb u společností osobních připouštějí. V této souvislosti uvedu srovnání s připravovaným obchodním zákonem, neboť ten ve svých ustanoveních tuto zásadu v jednom případě prolamuje a svým zněním se více přibližuje výše zmiňované směrnici. Jedná se o ustanovení §121, který umožňuje do veřejné obchodní společnosti vložit vklad výše uvedeného charakteru. Poskytnutí vkladu spočívajícího v provedení prací či poskytnutí služeb však musí být umožněno dohodou společníků obsaženou ve společenské smlouvě a samotná činnost musí být provedena ve prospěch společnosti.

Výraz vklad je dále často používán i jako označení právního jednání, kterým je výše uvedený majetek vkládán do společnosti. Tento termín byl zejména starší literaturou používán pro označení právního jednání, kterým společník převádí do jmění společnosti majetkové právo nebo toto právo společnosti zřizuje, jednáje ve své vlastnosti jako společník a plně tím závazek, který převzal smlouvou společenskou.²⁾ S tímto ale již v dnešní době nelze souhlasit, neboť obchodní zákoník v §60 pro tento právní úkon užívá pojmu splacení vkladu, neboli illace. Toto označení pochází již z dob práva římského, kdy jím byly nazývány vklady nejenom v oblasti obchodního práva, ale například i přínosy manželů při uzavírání manželství (věna).³⁾ Illací tedy dnešní právo rozumí splnění povinnosti poskytnout vklad,⁴⁾ ať již peněžitý či nepeněžitý.

K charakteru závazku k poskytnutí či zvýšení vkladu dodávám, že je nelze dle mého soudu zařadit pod jakýkoliv jiný

smluvní typ a je nutné tento vztah posuzovat jako vztah sui generis. Svými znaky se pravděpodobně nejvíce blíží smlouvě směnné, neboť za poskytnutý vklad je protihodnotou poskytnut obchodní podíl ve společnosti. Lze souhlasit i s tvrzením, že poskytnutím majetkové hodnoty získává vkladatel směnou nadějí, že se bude v budoucnu podílet na nejistém zisku společnosti.

1. 2. Základní kapitál

Domnívám se, že v rámci výkladu o problematice vkladů do obchodních společností je nutné vyložit i tento blízce související pojem. Základní kapitál je v obchodním zákoníku definován v ustanovení §58 jako peněžní vyjádření souhrnu peněžitých a nepeněžitých vkladů všech společníků. Neoznačuje tedy jednotlivé vložené majetkové hodnoty, ale již výsledné ocenění těchto hodnot vyjádřené v jednotkách české měny. Výše základního kapitálu je tedy dána součtem výše vkladů všech společníků bez ohledu na to, zda-li jde o vklady vložené při vzniku společnosti či až v průběhu jejího trvání. Výše základního kapitálu je určena v zakladatelské listině nebo ve společenské smlouvě a je ji možné měnit pouze způsobem a za podmínek stanovených zákonem. O obligatornosti vytváření základního kapitálu uvedu v této části pouze několik poznámek, neboť o tomto bude pojednáno níže v dalších částech týkajících se jednotlivých obchodních společností.

Povinnost vytvářet základní kapitál není dle obchodního zákoníku stanovena pouze u veřejné obchodní společnosti. Naopak povinnost vytvářet základní kapitál v určité předepsané výši je zakotvena u společností kapitálových, tj. u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, a dále také u společnosti komanditní. Důvod pro tuto úpravu je zcela jasný. Jedná se o společnosti, ve které se na rozdíl od společností osobních (mimo osobu komplementáře ve společnosti

komanditní) nelze domáhat zaplacení pohledávky na společnících z titulu ručení (za předpokladu, že jsou splaceny vklady společníků). Základní kapitál zde plní tedy především garanční funkci, neboť pro věřitele představuje aspoň určitou jistotu, že jejich závazky budou splněny. V kontinentálně evropském právu byla reálná tvorba a udržení základního kapitálu tradičně chápána jako základní nástroj ochrany věřitelů.⁵⁾

Pro úplnost uvádím, že u společnosti s ručením omezeným a u komanditní společnosti je navíc stanovena obchodním zákoníkem minimální výše vkladu společníka do základního kapitálu společnosti. Ve společnosti s ručením omezeným musí minimální výše vkladu činit alespoň 20.000 Kč a výše vkladu komanditisty v komanditní společnosti musí činit nejméně 5.000 Kč.

1. 3. Rozdělení vkladů

Nejdůležitějším tříděním vkladů, o kterém se zmiňuje i obchodní zákoník, je jejich rozdělení na vklady peněžité a nepeněžité (o jednotlivých částech viz dále), označované dřívější právní vědou jako vklady peněžné a přínosy čili apporty.⁶⁾ Dalším je dělení zmíněné již v předchozí kapitole pojednávající o základním kapitálu obchodní společnosti, a to dělení na vklady obligatorní a fakultativní. Vkladová povinnost je dána zákonem v případě společníků společnosti s ručením omezeným, akcionářů akciové společnosti a komanditistů ve společnosti komanditní. Fakultativními vklady jsou vklady společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů společnosti komanditní, kdy záležitost pouze na vůli obsažené ve společenské smlouvě. V této souvislosti uvádím i třídění vkladů na vklady quoad dominium a vklady quoad usum. V prvním případě se společnost stává přímo vlastníkem předmětu vkladu, v druhém je předmět vkladu

poskytnut pouze k užívání. Jde tedy vlastně o vklad užívacího práva, nikoliv určité věci. O tomto druhu nepeněžitého vkladu bude pojednáno níže v kapitole Vklady užívacího nebo požívacího práva.

V následujícím výkladu týkajícím se rozdělení vkladů se již budu zabývat především rozdělením vkladů dle prvního, výše uvedeného, hlediska, tj. rozdělením na vklady peněžité a nepeněžité.

1. 3. 1. Vklady peněžité

Peněžní prostředky jsou zcela určitě nejčastějším předmětem vkladů do obchodních společností a představují nejjednodušší způsob splnění závazku k poskytnutí vkladu. Závazek k poskytnutí peněžitého vkladu lze převzít jak před vznikem společnosti při jejím zakládání, tak již při jejím trvání. Od toho se bude odvíjet skutečnost, komu bude vklad splácen. V prvním případě bude vklad splácen správcí vkladu, tj. zakladateli či bance, v druhém přímo společnosti. Peněžité vklady lze splácet jak hotově, tak bezhotovostním převodem z účtu vkladatele na účet správce vkladu, popř. přímo společnosti. Dle §109 odst. 3 ObchZ ve spojení s §163a odst. 4 ObchZ musí být peněžité vklady splaceny na zvláštní účet u banky, zřízený za tímto účelem společností nebo správcem vkladů.⁷⁾ Peněžitým vkladem mohou být peníze jak v české, tak v zahraniční měně. Hodnota vkladu je vyjádřena jejich nominální hodnotou, u zahraniční měny hodnotou po přepočtu na měnu českou.

1. 3. 2. Vklady nepeněžité

Jak již z výše uvedeného vyplývá, druhou významnou skupinou vkladů, se kterými obchodní zákoník počítá a které upravuje, jsou vklady nepeněžité. Nejdříve uvedu základní charakteristiku těchto vkladů a o jednotlivých majetkových hodnotách, jež mohou být vkladem, bude pojednáno níže.

Definice nepeněžitého vkladu je obsažena v ustanovení §59 odst. 2 ObchZ. Dle tohoto ustanovení může být nepeněžitým vkladem majetek, jehož hospodářská hodnota je zjistitelná a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání. Dále v tomto ustanovení obchodní zákoník výslovně vylučuje poskytnutí vkladu spočívajícího v provedení prací či poskytnutí služeb (viz kapitola 1.1.). Tím, že zákon stanoví podmínku využitelnosti nepeněžitého vkladu ve vztahu k předmětu podnikání, se zákonodárce snaží zabránit tzv. fiktivním vkladům, tedy vkladům, které sice jsou penězi ocenitelné, ale vzhledem k předmětu podnikání nejsou pro společnost fakticky využitelné a nejsou tedy ani ekonomickým přínosem.⁸⁾ Vzhledem ke skutečnosti, že obchodní zákoník podrobnější úpravu "mezí využitelnosti" nestanoví, bude v praxi vše záviset na rozhodnutí rejstříkového soudu, který bude v konkrétním případě využitelnost předmětu vkladu pro společnost posuzovat. Využitelnost vkladu pro společnost tedy bude v jednotlivých případech posuzována dle konkrétních podmínek a individuálních hledisek (vztah předmětu vkladu a předmětu podnikání společnosti apod.) a jako podklad pro rozhodnutí příslušného rejstříkového soudu bude často použito například vyjádření společnosti či znalecký posudek.

Jistý problém vyvstává u případů, kdy je do společnosti vložen nepeněžitý vklad, který sice podmínku využitelnosti nesplňuje, nicméně je vkládán za účelem dalšího prodeje a využití peněžních prostředků z prodeje získaných. Přes bezpochybnou využitelnost následně získaných peněžních

prostředků tento postup dle mého soudu nesplňuje požadavky využitelnosti nepeněžitého vkladu stanovené obchodním zákoníkem a je proto nepřípustný. Společník tak v tomto případě bude pravděpodobně muset postupovat opačným způsobem, tj. nejdříve předmět zcizit a poté do společnosti vložit vklad peněžitý. V nově připravovaném obchodním zákonu, konkrétně v §79 odst. 2, již podmínka využitelnosti nepeněžitého vkladu pro společnost odpadá a obchodní zákon bude tuto podmínku zakotvovat pouze v případě společnosti akciové.

U společností, které obligatorně vytvářejí základní kapitál a jeho výše je i obligatorně zapisována do obchodního rejstříku, zakotvuje obchodní zákoník při splácení nepeněžitých vkladů jistá omezení. Vkladatel je především povinen splatit nepeněžitý vklad již před zápisem výše základního kapitálu společnosti do obchodního rejstříku a je nutné hodnotu nepeněžitého vkladu uvést ve společenské smlouvě, zakladatelské smlouvě nebo zakladatelské listině (§59 odst. 3 Obchz). Způsob splácení vkladu a okamžik splacení vkladu, jakož i okamžik přechodu vlastnického práva bude záviset především na předmětu vkladu a na skutečnosti, zda je vklad splácen před vznikem společnosti a nebo jde o vklad do společnosti již existující. O jednotlivých případech viz dále.

Obchodní zákoník řeší i případy, kdy sice dojde ke splacení vkladu a rejstříkový soud na základě této skutečnosti povolí zápis nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku, ale přesto na společnost vlastnické právo nepřejde. V praxi se tomu může stát v případech, kdy je společníkem do společnosti vložena movitá věc a až následně vyjde najevo, že společník nebyl vlastníkem a neměl k takové dispozici právo. Dalším případem je zamítnutí návrhu na vklad vlastnického práva k nemovitosti, která byla předmětem nepeněžitého vkladu, katastrálním úřadem. Za této situace vzniká dle §59 odst. 2 ObchZ společníkovi, který se k poskytnutí nepeněžitého vkladu zavázal, povinnost zaplatit hodnotu nepeněžitého vkladu

v penězích. Společnost je naopak povinna společníkovi předmět vkladu vrátit.

1. 3. 2. 1. Vklady nemovitostí

Věci nemovitě mohou být a často také jsou předmětem vkladu do obchodních společností. Zakládající či přistupující společník tak činí v případě, kdy nemá dostatek hotových finančních prostředků a naopak je vlastníkem nemovitosti, která je vzhledem k předmětu podnikání vznikající nebo již existující společnosti hospodářsky využitelná. Tak budou nejčastěji jako vklad sloužit nebytové prostory, pozemky či provozní areály.

Základním předpokladem pro vklad nemovitosti do obchodní společnosti je vlastnické právo vkladatele k nemovitosti, neboť i v tomto případě se plně uplatňuje zásada, že nikdo nemůže převést práva, kterými sám nedisponuje. Dalším nezbytným předpokladem je určení hodnoty vkladu, tedy ocenění zákonem stanoveným způsobem. Při oceňování nemovitostí se postupuje podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a vyhlášky č. 279/1997 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb. Poté, kdy je zpracován znalecký posudek ohledně vkládané nemovitosti, je na základě znaleckého posudku společenskou smlouvou, zakladatelskou smlouvou nebo zakladatelskou listinou stanovena hodnota nepeněžitého vkladu.

Postup při splacení vkladu, jehož předmětem je věc nemovitá, je upraven v §60 odst. 1,2 ObchZ. Dle výše uvedeného ustanovení má vkladatel povinnost v případě vkladu nemovitosti předat nejpozději do zápisu společnosti do obchodního rejstříku osobě spravující vklady písemné prohlášení, na kterém bude úředně ověřen podpis. Předáním tohoto prohlášení spolu s následným předáním nemovitosti je vklad splacen.

Obchodní zákoník však v tomto paragrafu zakotvuje i určité povinnosti správce vkladu, který vklad (prohlášení) přejímá, zejména povinnost poskytnout vkladateli písemné prohlášení o splacení vkladu.

V této souvislosti je nutné zmínit postup při podání návrhu na povolení vkladu vlastnického práva a problematiku daní v případě vkladu nemovitosti. Při převodu nemovitosti jsou podle §4 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem účastníky řízení o povolení vkladu účastníci tohoto právního úkonu, na jehož podkladě má být zapsáno právo do katastru nemovitostí, anebo jiná oprávněná osoba. Vycházíme-li z toho, že návrh podává pouze osoba oprávněná jednat za společnost po jejím zápisu do obchodního rejstříku, neboť dříve návrh podat nelze, popřeme tím funkci správce vkladu. Pokud naopak bude návrh na vklad podávat pouze správce vkladů, bude tím obejito postavení a funkce statutárního orgánu již existující společnosti. Zmocněním k takovému jednání bude prohlášení vkladatele obsažené již v samé společenské smlouvě a povinnost předat splacené vklady již vzniklé společnosti (v tomto případě podat návrh na vklad) je zakotvena v §60 odst. 2 ObchZ. Domnívám se, že právně možné jsou oba postupy a dokonce není ani vyloučeno, že návrh na vklad bude podán správcem vkladu spolu s již existujícím statutárním orgánem. Vzhledem k roztržité praxi katastrálních úřadů však lze očekávat, že některé úřady budou pravděpodobně vyžadovat podání návrhu ze strany obou subjektů.

V případě úplatného převodu nemovitosti je, až na jisté zákonem vymezené výjimky, prodávající povinen platit daň z převodu nemovitostí. Přes skutečnost, že vklad nemovitosti je zcela určitě úplatným převodem, je od daňové povinnosti osvobozen. Je ovšem nutné, aby prostředky vložené do společnosti skutečně její základní kapitál zvyšovaly, neboť prostředky, které základní kapitál společnosti nezvyšují, dani z převodu nemovitostí podléhají.⁹⁾ Pro toto osvobození však

musí být splněny kumulativně dvě podmínky dané §20 odst. 6 písm. e) zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Dle výše uvedeného ustanovení se osvobození neuplatní, pokud do pěti let od vložení nemovitosti do obchodní společnosti zanikne účast společníka (vkladatele) jiným způsobem než smrtí a nemovitost není po zániku účasti vrácena. Pokud tedy k vrácení nemovitosti či k zániku účasti společníka došlo až po uplynutí pětileté lhůty, osvobození se na tento, byť úplatný, převod vztahuje. Jedná se o veřejné subjektivní právo na osvobození od daně z převodu nemovitostí.¹⁰⁾

Pojem vrácení nemovitosti zákon blíže nijak nespecifikuje a lze tedy za vrácení dle mého soudu považovat jak převod na základě smlouvy, tak na základě zákona. Za vrácení tedy je možno považovat i například přechod dříve společníkem vložené nemovitosti zpátky na společníka, a to při vzájemném sloučení se společností, do které byla nemovitost vložena. V případě, že do pěti let od vložení nemovitosti dojde k likvidaci společnosti, bude daň z převodu nemovitosti vyměřena jak v případě převodu nemovitosti z likvidované společnosti na třetí osobu, tak v případě dřívějšího převodu ze společníka (vkladatele) na společnost. To samozřejmě neplatí v případě likvidace a převodu nemovitosti zpět na původního vkladatele (viz výše).

V okamžiku zapsání společnosti do obchodního rejstříku a po prokázání této skutečnosti příslušnému katastrálnímu úřadu nebude již pravděpodobně nic bránit tomu, aby bylo o povolení vkladu vlastnického práva kladně rozhodnuto a vlastnické právo převedeno. Může ovšem nastat i situace, že příslušný katastrální úřad z různých důvodů návrh na vklad vlastnického práva ve prospěch společnosti zamítne. V tomto případě je vkladatel dle §59 odst. 2 ObchZ povinen zaplatit hodnotu nepeněžitěho vkladu v penězích a společnost je naopak povinna vrátit již splacený vklad zpět vkladateli (viz výše).

1. 3. 2. 2. Vklady věcí movitých

Vedle věcí nemovitých mohou být předmětem nepeněžitého vkladu i věci movité. Ke splacení vkladu, jehož předmětem je věc movitá, dochází dle §60 odst. 2 ObchZ předáním věci správci vkladu nebo přímo společnosti, za předpokladu že již existuje. Společenská smlouva, zakladatelská smlouva nebo zakladatelská listina však mohou ve svém obsahu stanovit odlišný způsob splacení. K nabývání vlastnického práva společnosti k movitým věcem v případě vkladu do obchodní společnosti viz kapitola 1. 4.

1. 3. 2. 3. Vklad pohledávek

Jako jeden z nepeněžitých vkladů je obecnými ustanoveními o obchodních společnostech upraven v obchodním zákoníku i vklad pohledávky. Dle §59 odst. 6 ObchZ spočívá-li nepeněžitý vklad nebo jeho část v převodu pohledávky, použijí se přiměřeně ustanovení o postoupení pohledávky. Vzhledem ke skutečnosti, že obchodní zákoník nemá vlastní ustanovení o postoupení pohledávky, je nutné postupovat v souladu s §1 odst. 2 ObchZ a postoupení pohledávky v případě nepeněžitého vkladu do základního kapitálu řešit za subsidiárního použití předpisů práva občanského. Jedna z mála výjimek, kdy je postoupení pohledávky řešeno přímo obchodním zákoníkem je ustanovení §59 odst. 8 ObchZ. Toto ustanovení totiž výslovně vylučuje vklad pohledávky za společností, do které je vklad vkládán. Tímto ustanovením tedy obchodní zákoník vylučuje vklad veškerých pohledávek, ve kterých figuruje na straně dlužnické sama společnost a omezuje skupinu k postoupení způsobilých pohledávek pouze na pohledávky (že třetími osobami.

Samotné postoupení pohledávky je v občanském zákoníku upraveno v §524 a násl. Pro obchodní vztahy a pro vklady do obchodních společností je podstatné především omezení možnosti postoupení pohledávky určitého druhu. Dle §525 OZ nelze postoupit pohledávku, která nemůže být postižena výkonem rozhodnutí a nelze ani postoupit pohledávku, pokud postoupení odporuje dohodě dlužníka a věřitele. Taxativní výčet pohledávek, které nemohou být předmětem výkonu rozhodnutí je obsažen v §317 a násl. OSŘ. Mezi tyto pohledávky patří např. pohledávka na náhradu škody, kterou podle pojistné smlouvy vyplácí pojišťovna, má-li být tato náhrada použita k opravě či vybudování nové stavby. Postoupit rovněž nelze pohledávku, která zaniká nejpozději smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil.

Vzhledem ke skutečnosti, že obchodní zákoník považuje dle §59 odst. 6 Obchz pohledávky za vklady nepeněžitě, zakotvuje stejně jako u jiných nepeněžitých vkladů i pro vklad pohledávky povinnost ocenit vkládanou pohledávku posudkem znalce. To platí i v případě, kdy bude hodnota pohledávky lehce zjistitelná a o její výši nebude pochyb. Při oceňování (viz dále) berou znalci v potaz především její příslušenství, možnou dobytost a solventnost dlužníka. Hodnota vkládané pohledávky jako vkladu nemusí být a mnohdy ani nebude stejná jako výše (ceny) na kterou byla pohledávka znaleckým posudkem oceněna. Obchodní zákoník umožňuje stanovit ve společenské smlouvě výši vkladu nižší než cena pohledávky stanovená znaleckým posudkem, nelze však za žádných okolností naopak společenskou smlouvou hodnotu vkladu oproti znaleckému posudku zvýšit.

V souvislosti s tímto výkladem je nutné zmínit i jistou povinnost vkladatele, zakotvenou v §59 odst. 6, věta posl. ObchZ. Obchodní zákoník tímto ustanovením postavení vkladatele značně omezuje, neboť zde zakládá jeho zákonné ručení za dobytost pohledávky. Výše uvedené ustanovení je vzhledem

k úpravě obsažené v občanském zákoníku ustanovením speciálním, neboť na rozdíl od obchodního zákoníku totiž zákoník občanský zákonné ručení postupitele za dobytnost pohledávky v případě jejího postoupení nezakotvuje. V právní úpravě občanského zákoníku tedy postupitel ručí pouze pro případ, že se k tomuto ručení písemně zavázal. V obchodněprávní úpravě je tedy výrazně posíleno postavení společnosti, neboť ta se může v případě nedobytnosti pohledávky hojit ze zákona přímo na vkladateli, přičemž navíc není vázána hodnotou stanovenou ve společenské smlouvě. Horním limitem ručení vkladatele je totiž v tomto případě cena stanovená znaleckým posudkem.

Věřitel je oprávněn vložit do společnosti pohledávku i za situace, kdy dlužník s tímto vkladem a se změnou na straně věřitelské nesouhlasí. Jak již bylo uvedeno dříve, výše uvedené neplatí v případě dohody dlužníka a věřitele o nemožnosti postoupení pohledávky. Věřitel, v tomto případě vkladatel předmětné pohledávky, je poté povinen dle §526 odst. 1 OZ oznámit postoupení pohledávky dlužníkovi. Dokud není toto postoupení oznámeno dlužníkovi ze strany věřitele nebo dokud společnost výše uvedenou skutečnost sama neoznámí a neprokáže, dlužník je oprávněn plnit nadále původnímu věřiteli (vkladateli) a může se závazku tímto způsobem zprostit.

Vklad pohledávky do obchodní společnosti je nutné považovat za převod úplatný a z tohoto důvodu lze na tento převod aplikovat ustanovení §527 odst. 1 OZ. Výše uvedené ustanovení občanského zákoníku doplňuje úpravu obsaženou v zákoníku obchodním a poskytuje větší ochranu společnosti, do které je pohledávka vkládána. Ustanovení totiž zakládá odpovědnost vkladatele za situace, kdy se společnost po splacení vkladu věřitelem pohledávky nestane. Dále zakládá odpovědnost i v případě, že dlužník splnil vkladateli závazek dříve, než byl povinen jej splnit společností, a rovněž pro

případ, kdy vložená pohledávka či její část zanikla v důsledku započtení pohledávky, kterou měl dlužník vůči vkladateli.

Novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., došlo k vyloučení možnosti vložit do obchodní společnosti pohledávku za společností, do které je pohledávka vkládána. Ustanovení §59 odst. 8 ObchZ však připouští výjimku a umožňuje započíst pohledávku společnosti na splacení vkladu nebo emisního kursu proti pohledávce vkladatele vůči společnosti, ovšem pouze za předpokladu, že tak stanoví zákon. Jedná se o tzv. kapitalizaci pohledávky (debt-equity swaps). Zákon připouští kapitalizaci pohledávky v případě společnosti s ručením omezeným a také u společnosti akciové.

U společnosti s ručením omezeným upravuje obchodní zákoník započtení pohledávky vůči společnosti proti pohledávce společnosti na splacení vkladu v ustanovení §108 odst. 2 ObchZ, v případě akciové společnosti je úprava započtení proti pohledávce na splacení emisního kurzu obsažena v §163 odst. 3 ObchZ (v případě zaměstnaneckých akcií v §178 odst. 4 ObchZ). Obě úpravy mají společné rysy. V obou případech se jedná o situaci, kdy dochází ke zvýšení základního kapitálu již existující obchodní společnosti. Dále je pro obě úpravy společný obligatorní souhlas valné hromady při svém rozhodování o zvýšení základního kapitálu. Pokud o možnosti započtení valná hromada nerozhodne nebo započtení pohledávky zamítne, nemůže ke vkladu pohledávky dojít a vklad společníka musí být splacen způsobem stanoveným pro jednotlivé druhy vkladů. V této souvislosti poukazují na jistou návaznost stávající právní úpravy na právní úpravu obsaženou v zákoně z r. 1906, o společnosti s ručením obmezeným, č. 58 ř. z., který shodně stanovil, že povinnosti splniti vklad nemůže býti dostiučiněno kompensací s pohledávkou proti společnosti.¹¹⁾

Obchodní zákoník ve svých obecných ustanoveních o obchodních společnostech již nic neuvádí ohledně charakteru kapitalizované pohledávky. V ustanoveních uvedených v

předchozím odstavci není uvedeno, zda lze započíst pouze pohledávky splatné nebo zda-li lze započíst i pohledávky dosud nedospělé. Dle mého soudu neexistuje žádná zákonná překážka k tomu, aby došlo k započtení pohledávky nesplatné. Tento názor lze opřít především o ustanovení obchodního zákoníku obsažená v části třetí. Jde o ustanovení upravující obchodní závazkové vztahy, jmenovitě §358 a násl. ObchZ. Dle výše uvedených ustanovení jsou k započtení způsobilé pouze pohledávky, které lze uplatnit u soudu a ustanovení §359 ObchZ výslovně vylučuje započtení pohledávek nesplatných. Další ustanovení obchodního zákoníku však jisté výjimky připouští. Především je v obchodním zákoníku ohledně zápočtu pohledávek respektována zásada smluvní volnosti a lze se dle §364 ObchZ smluvně dohodnout na zápočtu jakýchkoliv vzájemných pohledávek. Podle jiných ustanovení téhož dílu obchodního zákoníku lze například započíst pohledávku, která není splatná pouze proto, že věřitel odložil na základě žádosti dlužníka dobu splatnosti jeho závazku, aniž však došlo ke změně tohoto závazku.

Pohledávku nesplatnou lze proti pohledávce splatné započíst dle §359 ObchZ také tehdy, pokud jde o pohledávku vůči dlužníku, který není schopen plnit své peněžité závazky. V tomto posledně uvedeném případě je však nutné zabývat se otázkou, zda-li tento dlužník nesplňuje podmínky pro podání návrhu na prohlášení konkursu, tak jak jsou stanoveny zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Dle výše uvedeného zákona je dlužník v úpadku za situace, kdy není schopen plnit po delší dobu své splatné závazky a má více věřitelů. Úpadek může tedy nastat tehdy, kdy obchodní společnost má více společníků, vůči některým společníkům má závazky a zároveň není schopna tyto závazky po delší dobu plnit. Přes skutečnost, že jsou splněny zákonné znaky pro podání návrhu na prohlášení konkursu na předmětnou společnost, lze situaci řešit způsobem odlišným. Pokud by došla společnost

k rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu a zároveň by valná hromada povolila započtení vzájemných pohledávek, mohlo by dojít ke zvýšení kapitálu a k započtení pohledávek dosud nesplatných.

Problémy mohou nastat nejen při vkladu dosud nedospělých pohledávek, ale i v případě podmíněných pohledávek, jejichž existence je spojena s naplněním odkládací či rozvazovací podmínky. Patrně nelze souhlasit s dříve vysloveným a publikovaným názorem, že pohledávky, jejichž existence je spojena se splněním podmínky nebo podmínek nemohou být předmětem vkladu, protože převod pohledávky se nemůže stát účinným před okamžikem, kdy se stane pohledávka nepodmíněnou.¹²⁾ Zde bych navázal na výše uvedený výklad. Vklad pohledávky do obchodní společnosti je nutné považovat jako úplatný převod. Na tento vztah je tedy nutné aplikovat ustanovení §527 odst. 1 OZ a vyvodit případně odpovědnost vkladatele za to, že se obchodní společnost nestala věřitelem pohledávky s dohodnutým obsahem. Tak tomu bude právě v případě, kdy nevznikne nárok na plnění v důsledku nesplnění odkládací podmínky, respektive zanikne s ohledem na podmínku rozvazovací. Takovýto, pro společnost nežádoucí stav, je však řešen i v ustanovení §59 odst. 7 ObchZ.¹³⁾ S odkazem na výše uvedené lze dle mého soudu vložit i pohledávky podmíněné splněním určité podmínky. Na závěr též nutno uvést, že v případě podmíněnosti pohledávky by měla být tato skutečnost zohledněna ve znaleckém posudku při oceňování tohoto nepeněžitého vkladu, neboť charakter podmínky a možnost jejího splnění je skutečností mající zcela nepochybně vliv na výši nepeněžitého vkladu.

V případě započtení pohledávek při vkladu do obchodní společnosti je často diskutovaným problémem otázka, zda-li započtením dochází ke zhoršení postavení dosavadních společníků či nikoliv. V některých odborných kruzích převládá stanovisko, že započtením dochází nejen ke zhoršení postavení

společníků, ale dochází i ke snížení bonity obchodní společnosti. To může být rizikem pro věřitele společnosti, neboť společnosti se sice zvyšuje základní kapitál, avšak sama takovým majetkem nedisponuje. U společnosti, která je značně zadlužena se však postavení společníků či věřitelů v žádném případě nezhorší, neboť pouze dojde ke snížení dluhů o započtenou pohledávku. Naopak tím dojde ke zvýšení šance na dosažení likvidačního zůstatku v případě vstupu do likvidace. Některé názory však upozorňují na možné zhoršení postavení společníků v případě, že dojde k započtení u společnosti, jež je fungující a nezadlužená.¹⁴⁾ Jak již bylo uvedeno výše, o zvýšení základního kapitálu a o kapitalizaci rozhoduje vždy valná hromada a je tedy na společnících, zda se k tomuto kroku uchýlí či nikoliv. Vzhledem k výše uvedenému tedy docházím k závěru, že kapitalizace nemusí nutně vždy vést ke zhoršení postavení společníků. Započtení pohledávek je nutné posuzovat v jednotlivých případech individuálně a v případě, že bude pro společnost prospěchem, je pouze na společnících, zda k započtení dají svůj souhlas či nikoliv.

Na vklad pohledávky do obchodní společnosti lze aplikovat i další ustanovení občanského zákoníku. Vkladatel pohledávky je povinen předat společnosti, do níž je pohledávky vkládána, všechny doklady a dále je povinen poskytnout společnosti všechny potřebné informace týkající se vkládané pohledávky. Pro případ, že vkládaná pohledávka je zajištěna zástavním právem či ručením, je vkladatel povinen podat zprávu o vkladu záruku poskytující osobě. Pokud dlužník vkládané pohledávky mohl v době postoupení uplatnit proti vkladateli určité námitky, zůstává mu toto právo i po vkladu pohledávky vůči společnosti. Dlužník také může proti společnosti použít k započtení některé ze svých k započtení způsobilých pohledávek, které měl v době postoupení vůči původnímu věřiteli. Toto však dle §529 odst. 2 OZ platí pouze tehdy, pokud tuto skutečnost bez zbytečného odkladu po postoupení

oznámil společnosti, do níž byla pohledávka vložena. Výše uvedené platí však i za předpokladu, že pohledávky dlužníka vůči vkladateli nebyla v době postoupení splatná.¹⁵⁾

1. 3. 2. 4. Vklad patentu

Právní úprava patentů je v nynější době upravena zákonem č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích. Výše uvedený zákon upravuje především práva a povinnosti vznikající z vytvoření a z uplatnění vynálezů a zlepšovacích návrhů. Pokud zákon nestanovuje jinak, Úřad průmyslového vlastnictví uděluje patenty na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Podle §8 zákona č. 527/1990 Sb., má právo na patent původce či původci vynálezu, tedy osoby, které jej vytvořily vlastní tvůrčí prací. Právo k patentu je založeno též osobám, které jsou právními nástupci původce.

Patenty dle mého soudu lze podřadit pod §59 odst. 1 ObchZ a je nutné považovat je za penězi ocenitelné hodnoty. Vzhledem k této skutečnosti je tedy lze při splnění podmínek uvedených v §59 odst. 2 ObchZ nutné považovat za možné předměty nepeněžitého vkladu. Podle §11 zák. č. 527/1990 Sb. má majitel patentu výlučné právo využívat vynález, poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám nebo na ně patent převést. Zároveň zákon poskytuje ochranu majiteli patentu a zakládá jeho právo na přiměřenou náhradu od osoby, která bez předchozího souhlasu majitele patentu po zveřejnění přihlášky vynález neoprávněně využívala. Práva z patentu jsou tedy převoditelná na třetí osobu, jsou penězi ocenitelná a představují bezpochyby určitou majetkovou hodnotu. Pokud tedy bude zároveň splněna podmínka využitelnosti pro podnikání vzhledem k charakteru předmětu podnikání obchodní společnosti, lze patent po ocenění do společnosti jako nepeněžitý vklad

vložit. V případě patentu není vyloučeno, že práva z patentu budou náležet několika osobám. Pro případ převodu na třetí osoby a tedy i pro případ vkladu do obchodní společnosti, pokud společnost není zapsána jako spolumajitel, je zde v §16 odst. 4 zák. č. 527/1990 zakotveno předkupní právo ostatních spolumajitelů. Za výše uvedené situace tedy nemůže spolumajitel bez souhlasu ostatních spolumajitelů vložit do společnosti svůj podíl na právech k patentu. Je naopak povinen učinit v případě vkladu písemnou nabídku převodu ostatním spolumajitelům a na třetí osobu je oprávněn práva převést pouze v případě, že dojde ze strany spolumajitelů k marnému uplynutí jednoměsíční lhůty. Vzhledem ke skutečnosti, že na tyto vztahy se podpůrně použijí předpisy občanského práva, může se v případě nedodržení předkupního práva dotčený spolumajitel obrátit přímo na společnost a požadovat převedení práv za stejných podmínek, za kterých je společnost nabyta.

1. 3. 2. 5. Vklad práva k ochranné známce

V případě vkladu práva k ochranné známce je dle mého soudu situace zčásti podobná výkladu uvedenému v předchozím díle. Ztotožňuji se především se stanovisky ohledně převoditelnosti, hospodářské využitelnosti a zjistitelnosti hospodářské hodnoty. V nynější době jsou práva k ochranné známce upravena zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách. Dle §1 výše uvedeného zákona je ochrannou známkou za podmínek stanovených zákonem jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Dle §15 odst. 1 zák. č. 441/2003 pak může být známka převedena na jinou osobu, přičemž převod je účinný vůči třetím osobám až zápisem do rejstříku vedeného

Úřadem průmyslového vlastnictví. O její převoditelnosti na třetí osoby tedy není pochyb. Jak jsem již výše uvedl, ochranná známka dle mého soudu splňuje všechny zákonné podmínky pro vklad do společnosti a je způsobilá být předmětem vkladu do obchodních společností.

1. 3. 2. 6. Vklad užívacího nebo požívacího práva

Dalším z druhů nepeněžitých vkladů do obchodních společností je vklad spočívající ve zřízení nebo převedení práva užívání či požívání. Obchodní zákoník vysloveně v §59 odst. 7 zmiňuje vklad práva požívání či užívání na dobu určitou, přičemž dále stanoví, že v případě zániku tohoto práva před dobou určenou je vkladatel (společník) povinen v penězích hradit společnosti vzniklou újmu. Ustanovení obchodního zákoníku tedy i v případě vkladu práva zakotvuje pro případ nesplnění povinnosti ze strany vkladatele jeho odpovědnost za vzniklou újmu.

Výše uvedené ustanovení však upravuje pouze vklad práva užívání nebo požívání na dobu určitou, nezmiňuje však ani nijak neupravuje vklad práva na dobu neurčitou. Vystává tedy otázka, zda-li je toto právo způsobilé být vkladem či nikoliv.¹⁶⁾ Přikláním se k závěru, že právo sjednané na dobu neurčitou zpravidla není, až na výjimku uvedenou dále, způsobilé být předmětem vkladu do obchodních společností. Obchodní zákoník tento druh vkladů neupravuje a ani nestanovuje žádné povinnosti vkladateli v případě zániku práva. Komplikace nastanou i v případě splnění podmínek využitelnosti a zjistitelnosti ceny vkladu, neboť tento vklad bude často jen velmi těžko ocenitelný. Na druhou stranu některá práva sjednaná na dobu neurčitou podmínky stanovené obchodním zákoníkem splňují. Dle mého soudu např. právo spočívající ve věcném břemenu váznoucím na nemovitosti může

být využitelné a jeho hodnota je zjistitelná. Nelze tedy právům sjednaným na dobu neurčitou jednoznačně přiřknout způsobilost být vkladem nebo jim naopak toto odpírat. V praxi bude tedy záviset na posouzení vkládaného práva dle individuálních hledisek, přičemž rozhodující v tomto směru bude především názor příslušného rejstříkového soudu.

Vklad spočívající ve zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou je splacen uzavřením písemné smlouvy o vkladu, kterou s vkladatelem uzavírá správce vkladu nebo již přímo společnost. Jako u většiny nepeněžitých vkladů (viz výše) se tedy i v případě vkladu spočívajícího ve zřízení nebo převedení práva užívání nebo požívání na dobu určitou uplatní §60 odst. 2 ObchZ. Právo užívání (usus), tj. právo užívat cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu k vlastní potřebě lze zřídit jak k věci, tak i k jiné majetkové hodnotě. Stejným způsobem lze zřídit i právo požívání (ususfructus), tj. právo cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu užívat a ponechávat si veškeré plody a užitky z věci pocházející. Pokud je předmětem výše uvedených práv nemovitost, lze toto právo zřídit též jako právo odpovídající věcnému břemenu (viz výše). V tomto případě je nutné nalézt odpověď na otázku, kdy dojde ke splacení vkladu. Je nutné totiž respektovat občanskoprávní úpravu obsaženou v §151o odst. 1 OZ, dle které sice lze právo odpovídající věcnému břemenu založit písemnou formou, ale k nabytí tohoto práva obligatorně dochází až vkladem do katastru nemovitostí. I pro tento případ lze vycházet s ustanovení §60 odst. 2 ObchZ a postup bude obdobný jako při vkladu nemovitostí (viz kapitola 1. 3. 2. 1.). Ke splacení vkladu tedy dojde již uzavřením příslušné smlouvy, avšak samotné právo užívání vznikne až dnem doručení návrhu na vklad tohoto práva do katastru nemovitostí, a to za předpokladu, že bude pravomocně rozhodnuto o povolení vkladu tohoto práva do katastru nemovitostí.

Není-li vkladatel vlastníkem věci či majitelem práva, lze právo užívání převést, nestanoví-li zákon něco jiného, pouze se souhlasem vlastníka. Při vkladu práva užívání nepřechází na společnost závazek platit za toto užívání úplatu. Tento závazek by bylo nutné převést postupem platným pro převod závazků. Případný převod tohoto závazku by však bylo nutné zohlednit ve znaleckém posudku při ocenění nepeněžitého vkladu.¹⁷⁾

1. 3. 2. 7. Vklad podniku či jeho části

Vklad podniku je nepeněžitým vkladem, na který je nutné přiměřeně použít smluvní typ upravený obchodním zákoníkem. Dle §59 odst. 5 se totiž na vklad použijí přiměřeně ustanovení §476 až §488 ObchZ o smlouvě o prodeji podniku. Vkladatel podniku tedy bude mít postavení prodávajícího a společnost či správce naopak postavení kupujícího. Pokud je součástí vkládaného podniku nemovitost, je nutné ohledně nemovitosti vkládané v rámci podniku postupovat způsobem stanoveným pro vklad nemovitosti a součástí smlouvy musí být též prohlášení dle §60 odst. 1 ObchZ.

Dle platného českého obchodního práva může jednomu podnikateli náležet pouze jeden podnik, není však vyloučena existence organizačních složek podniku (§7 odst. 1, 2, §13 odst. 3, §487 ObchZ) a provozoven podniku (§7 odst. 3 ObchZ). O organizační složku podniku jde tehdy, je-li jako taková zapsána v obchodním rejstříku. Stejně jako podnik celý, mohou být i jednotlivé organizační složky za použití smlouvy o prodeji podniku předmětem dispozice podnikatele a jsou tedy způsobilé být předmětem vkladu do obchodní společnosti.

Ke splacení nepeněžitého vkladu, jehož předmětem je podnik či jeho část, dochází uzavřením smlouvy o poskytnutí vkladu a předáním podniku správci vkladů nebo společnosti. Zákon

neukládá povinnost uzavřít smlouvu o prodeji podniku vedle smlouvy o poskytnutí vkladu a lze dle mého soudu zahrnout tato ujednání do jedné smlouvy. Zákon ovšem ukládá v §483 odst. 1 ObchZ povinnost vyhotovit písemný zápis o předání podniku, jenž musí být podepsán stranami. Stejnou povinnost ukládá správci i §60 odst. 2 ObchZ. Vkladatel je povinen nejpozději v tomto zápise upozornit správce vkladů nebo zástupce společnosti na materiální a právní vady, o kterých ví nebo má vědět, jinak odpovídá za škodu vzniklou v důsledku tohoto neupozornění. Pokud jde o vklad, který je převzat před vznikem společnosti správcem vkladu, je dle mého soudu jedna z jeho povinností i správa a řízení vloženého podniku nebo jeho části.

Jak již bylo uvedeno výše, přecházejí práva a závazky na společnost dnem jejího vzniku. Pokud je ovšem součástí podniku nemovitost, použije se občanskoprávní úprava a k přechodu vlastnického práva k nemovitosti dojde nikoliv převodem podniku, ale ke dni doručení návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, ovšem za předpokladu, že příslušný katastrální úřad pravomocně rozhodne o povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí. V souvislosti s tímto odkazuji na kapitolu 1. 4.

1. 3. 3. Oceňování nepeněžitých vkladů

Obchodní zákoník zakotvuje ve svých ustanoveních upravujících vkladovou povinnost mj. i povinnost nechat ocenit nepeněžitý vklad posudkem znalce. Povinnost stanovit hodnotu nepeněžitého vkladu posudkem znalce, který je individuálně jmenován soudem, vyplývá i z čl. 10 Druhé směrnice Rady č. 77/91/ES. Tato skutečnost nabývá na významu především v případě společností kapitálových (viz dále), tj. společností, které za své závazky odpovídají celým svým majetkem,

obligatorně vytvářejí základní kapitál a jejich společníci za závazky ručí pouze do výše nesplacených vkladů.

Dřívější znění obchodního zákoníku však tuto povinnost nezakotvovalo a legislativa nebyla v tomto ohledu nijak přísná. Do novely provedené zákonem č. 142/1996 Sb., zákon nevyžadoval při vkládání nepeněžitých vkladů jakýkoliv posudek a právní norma dávala při oceňování velký prostor zakladatelům společnosti, resp. společenské smlouvě či zakladatelské listině. Znění §59 odst. 2 ObchZ se totiž dříve omezovalo pouze na větu, že má-li být část základního jmění společnosti vytvořena nepeněžitým vkladem, musí společenská smlouva nebo zakladatelská listina obsahovat i způsob jejího ocenění. Tato velmi benevolentní úprava umožňovala oceňovat nepeněžitě vklady společníků dle jejich aktuální potřeby a věřitelům společnosti neposkytovala jakoukoliv záruku. Vklady bývaly totiž často nadhodnocovány a výsledný zapsaný základní kapitál mnohdy zdaleka nedosahoval jeho skutečné hodnoty. Novela provedená zákonem č. 142/1996 Sb., v tomto ohledu přinesla revoluční změny. Obchodní zákoník mj. vymezil negativně předmět nepeněžitého vkladu, tj. stanovil co předmětem nepeněžitého vkladu být nemůže. Tímto byla i vyloučena možnost vložit do společnosti nepeněžitý vklad spočívající v závazku týkajících se provedení prací nebo v poskytnutí služeb.

Nejvýraznější změnou však bylo zakotvení povinnosti ocenit nepeněžitý vklad a upravení způsobu určování jeho ceny. Obligatorně byla uložena společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti povinnost nechat si v případě nepeněžitého vkladu vypracovat pro určení ceny vkladu znalecký posudek vypracovaný znalcem. Pro případ, že hodnota nepeněžitého vkladu přesahovala 1.000.000,- Kč nebo pokud byl vkládán podnik či jeho část, know-how nebo pokud byla společnost zakládána pouze jedním zakladatelem, bylo nutné nechat nepeněžitý vklad ocenit posudkem dvou znalců. Tato právní úprava prostor pro nezákonné jednání velmi zúžila, avšak stále

se objevovaly případy, kdy k obcházení zákona docházelo. Výběr znalců byl stále v rukou společnosti a ta mohla i přes zákonné povinnosti znalce (neustrannost, dodržování právních předpisů atd.) svým výběrem a vlivem objektivitu znaleckého posudku ovlivnit ve svůj prospěch. Jistý prostor pro nadhodnocení vkladů tedy stále existoval a často byly tyto skutečnosti zjištěny až následně, např. v případech úpadku.

Novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., byl tento stav napraven a byla uložena povinnost prokázat hodnotu nepeněžitého vkladu posudkem znalce jmenovaným za tímto účelem soudem. Návrh na jmenování znalce podával zakladatel či společnost, soud však při svém výběru a jmenování nebyl tímto návrhem nijak vázán. Zároveň se zvýšila hranice pro vklady vyžadující dva posudky, a to z 1.000.000,- Kč na 10.000.000,- Kč.

Přes skutečnost, že výše nastíněné znění zákona jasně stanovovalo povinnosti při vkladu nepeněžitých vkladů a věřitelům poskytovalo značnou jistotu, vyvstala jedna interpretační komplikace. Ze znění zákona nebylo patrné, zda-li obchodní zákoník vyžaduje posudky dvou nezávislých znalců nebo zda-li se má jednat o posudek jeden, avšak zpracovaný dvěma znalci společně.¹⁸⁾ Podle Prof. Dědiče, pokud zákon vyžaduje posudky dvou znalců, lze s odkazem na doslovný výklad zákona dovodit, že jsou nutné samostatné posudky dva. Z povahy věci a účelu, který tento zákon sledoval, bylo dle mého soudu možné připustit i výklad extenzivní v tom smyslu, že bylo možné nepeněžitě vklady dostatečně ocenit pouze jedním posudkem zpracovaným dvěma znalci. Podpůrně zde bylo možné argumentovat ustanovením občanského soudního řádu obsaženém v §127 odst. 1 OSŘ, který umožňuje, aby několik znalců podalo společný posudek.¹⁹⁾ Rozpory byly odstraněny pozdější novelou obchodního zákoníku, která jasně stanovovala povinnost nechat nepeněžitý vklad ocenit posudkem vypracovaný dvěma znalci. Tím

byly odstraněny i problémy s případným rozdílným oceněním vklady v jednotlivých znaleckých posudcích.

Novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 501/2001 Sb., byl posléze institut oceňování dvěma znalci zrušen a nyní se jakékoliv nepeněžitě vklady oceňují již pouze jedním posudkem znalce, jmenovaného za tímto účelem soudem. Postup pro jmenování znalce je následující. Zakladatel společnosti nebo přímo společnost (navrhovatel) podá u svého obecného soudu v souladu s §59 odst. 3 ObchZ 'Návrh na jmenování znalce' v příslušném oboru (např. v oboru ekonomika - ceny a odhady se spec. výrobní stroje a zařízení, zařízení kanceláří a domácností). Neshledá-li příslušný soud závažné důvody proti vyhovění návrhu, vydá usnesení, jehož obsahem je rozhodnutí o jmenování soudním znalcem (navrhovaného navrhovatelem) k podání písemného znaleckého posudku pro ocenění nepeněžitě vkladu navrhovatele. Toto rozhodnutí příslušného soudu obdrží znalec, který je pak oprávněn ocenění příslušné majetkové hodnoty jako vkladu do společnosti provést. Nutno podotknout, že soud není návrhem znalce ze strany navrhovatele nijak vázán a sám může jmenovat znalce jiného. Soud ovšem má povinnost takto rozhodnout do 15 dnů od doručení návrhu. Znalcem zpracovaný posudek pak musí odpovídat požadavkům §59 odst. 4, písm. a, b, c, ObchZ, tj. musí obsahovat alespoň:

- popis nepeněžitě vkladu
- charakteristiku použitých způsobů pro ocenění
- zprávu o tom, zda hodnota nepeněžitě vkladu odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kursu akcií, které mají být vydány jako protiplnění, (pouze u a. s.)
- zprávu o tom, zda hodnota nepeněžitě vkladu odpovídá částce, která se má započítávat na vklad do základního kapitálu, (pouze u s. r. o.)

- částku, na kterou se nepeněžitý vklad oceňuje

Náležitosti znaleckého posudku jsou kromě obchodního zákoníku stanoveny především ve vyhlášce č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Dle výše uvedené vyhlášky je znalec povinen uvést v posudku popis zkoumaného materiálu a souhrn rozhodných skutečností, k nimž při provádění úkonu přihlížel (nález). Dále jsou zde uvedeny otázky, na které je povinen odpovědět a jsou zde také uvedeny odpovědi na tyto otázky (posudek).

Ze znění §59 odst. 4 písm. b) ObchZ lze usuzovat, že je pouze na uvážení znalce, jakou metodu při zpracování znaleckého posudku použije. Zákon totiž výslovně nestanoví, jakých metod má znalec při oceňování nepeněžitých vkladů do obchodních společností použít. Má však povinnost použitou metodu v posudku popsat. Přikláním se k názoru, že lze pro tyto účely použít pouze jednu metodu ocenění, a to sice metodu tržního ocenění, tj. ocenění na cenu, za kterou lze v daném okamžiku předmět vkladu prodat či koupit. K takovému závěru mně vede skutečnost, že v občanském a obchodním zákoníku trvá absence jakékoliv úpravy metod ocenění. Z tohoto důvodu je nutné postupovat v souladu s §1 odst. 2 ObchZ a je nutné použít zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, zejména poté zásady ochrany věřitelů, zásady poctivé hospodářské soutěže a zásad dobrých mravů. Ocenění majetku pro účely vkladu do obchodní společnosti by mělo na straně jedné vyjádřit, jakou sumu by společnost musela sama vynaložit za pořízení takového majetku pro případ koupě. Na straně druhé by se měla do ocenění promítnout cena, za jakou by mohli věřitelé předmět vkladu zpeněžit v soudní dražbě nebo v případě prodeje z konkursní podstaty. Z výše uvedeného lze za současného použití zásad jednoznačně dovodit

nutnost použití tržní oceňovací metody při ocenění předmětu vkladu do obchodní společnosti.

Dle J. Dědiče je nutné, aby znalec při ocenění použil některou z tržních oceňovacích metod a aby ji v posudku v souladu s §59 odst. 4 písm. b) náležitě popsal. Pokud znalec metodu náležitě nepopíše nebo bude z popisu vyplývat, že metoda ocenění není metodou tržní, je toto důvodem pro odmítnutí znaleckého posudku rejstříkovým soudem jako posudku, který je pro ocenění předmětu vkladu nerozhodný. Nedostatečný bude například posudek na ocenění peněžité pohledávky, ve kterém bude pouze konstatováno, že pohledávka je oceněna jmenovitou hodnotou, aniž by znalec uvedl, jak k takovému závěru dospěl.²⁰⁾

Výše uvedený výklad je pouze právním názorem a v odborné veřejnosti byl několikrát kritizován a vyvrácen. Oponenti poukazují především na skutečnost, že kdyby zákonodárce zamýšlel ustanovit tržní metodu ocenění jako jedinou metodu pro oceňování nepeněžitých vkladů, zcela určitě by tuto povinnost do znění §59 ObchZ zakomponoval a ocenění vkladů precizněji upravil. Z výše uvedeného mnohdy dovozují možnost volby mezi jednotlivými metodami. Výše uvedený názor J. Dědiče tedy považují jako teoretickou spekulaci, vyvozenou logickým výkladem zmiňovaného ustanovení v souvislosti s ustanovením §1 odst. 2 ObchZ. V minulosti byl publikován i názor odlišný,²¹⁾ dle kterého je velmi zavádějící trvat na závěru, že použití tržní metody je jedinou metodou ocenění a je i jedinou metodou poskytující ochranu věřitelům společnosti. Tato metoda totiž vychází z určitých podmínek v daném místě a čase. Tyto podmínky však mohou být diametrálně odlišné od podmínek daných v okamžiku, kdy by se věřitelé mohli domáhat splnění svých pohledávek právě prodejem předmětu nepeněžitého vkladu.

Po bližším prostudování názorů obou stran se osobně přikláním k názoru J. Dědiče. Lze přijmout závěr, že v některých ojedinělých případech by bylo na místě použít jinou metodu ocenění, např. metodu administrativní či účetní, avšak

v drtivé většině případů bude metoda tržní nejistější zárukou, neboť při použití této metody bude vyloučena možnost nadhodnocení nepeněžitých vkladů.

1. 4. Vznik vlastnického práva k předmětu vkladu

Obchodní společnosti jsou právními osobami a právní subjektivitu nabývají v souladu s §62 odst. 1 ObchZ až okamžikem svého vzniku, tj. dnem svého zápisu do obchodního rejstříku. Před tímto okamžikem tedy nejsou způsobilé nabývat vlastnického práva a spravovat vlastní majetek. Vzhledem ke skutečnosti, že nepeněžitě vklady jsou spláceny před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, bylo nutné upravit postup správy vkladů (viz kapitola 1.6.) a postup při nabývání vlastnického práva ke vkladům.

Dle §60 odst. 1 přechází na společnost vlastnické právo ke splaceným vkladům, s výjimkami uvedenými dále, již samým vznikem společnosti. K tomuto přechodu dojde přímo na základě zákona, aniž by bylo potřeba ze strany vkladatele či společnosti učinit některý další právní úkon, např. uzavřít smlouvu. U movitých věcí, peněz či listinných cenných papírech znějících na doručitele patří v souladu s §60 odst. 2 ObchZ mezi podmínky přechodu vlastnického práva i tradice, pokud společenská smlouva či zakladatelská listina nestanoví něco jiného. V praxi to znamená, že vlastnické právo může v případě odlišného ujednání přejít na společnost okamžikem jejího vzniku bez ohledu na skutečnost, zda došlo k předání movitých věcí společnosti či nikoliv.

U nemovitostí je situace odlišná a okamžik nabytí vlastnického práva není přímo vázán na vznik společnosti. Dle §2 odst. 3 zák. č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, vznikají právní účinky vkladu vlastnického práva k nemovitosti nabytím právní moci

rozhodnutí příslušného katastrálního úřadu o povolení vkladu vlastnického práva k převáděné (vkládané) nemovitosti. Tyto právní účinky však vznikají nikoliv ke dni právní moci rozhodnutí, ale již ke dni doručení návrhu na povolení vkladu vlastnického práva katastrálnímu úřadu. Řízení o povolení vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí je řízením správním. Pokud není nemovitá věc předmětem zápisu v katastru nemovitostí, lze za den splacení vkladu považovat den účinnosti smlouvy o převodu nemovitosti uzavřené mezi vkladatelem a společností či správcem vkladu a k přechodu vlastnického práva dojde dle mého soudu shodně jako u jiných nepeněžitých vkladů, tj. již vznikem společnosti.

Odlišná je i situace u některých dále uvedených případů. Tak například v případě vkladu námořního plavidla zapsaného v námořním rejstříku přechází vlastnické právo dle §23 odst. 2 zák. č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, až ke dni zápisu do tohoto rejstříku. Stejně tak tomu je i v případě vkladu civilního letadla zapsaného v leteckém rejstříku, kdy vlastnické právo přechází dle §5b odst. 1 zák. č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, obdobně až zápisem civilního letadla do tohoto rejstříku.

1. 5. Zvláštnosti vkladů do jednotlivých obchodních společností

Účelem předchozích kapitol bylo především provést výklad vkladů do obchodních společností a bližší rozbor jednotlivých druhů vkladů. V této kapitole bych rád vyložil problematiku vkladů v souvislosti s jednotlivými obchodními společnostmi a specifiky z nich vyplývajícími. Tento výklad bych nejdříve započal krátkým rozdělením obchodních společností upravených v části druhé obchodního zákoníku. Obchodní společnosti se

tradičně dělí do dvou v několika směrech odlišných skupin, na společnosti kapitálové a společnosti osobní.

Kapitálové společnosti jsou společnostmi, ve kterých není kladen důraz na osobní vlastnosti společníků a naopak se zdůrazňuje jejich kapitálová účast ve společnosti. Jsou to společnosti, které obligatorně vytvářejí základní kapitál v zákonem stanovené výši vyjádřené pevně v penězích. Mezi další znaky patří především omezené ručení společníků a převoditelnost jejich členství ve společnostech. Mezi takové společnosti řadíme akciovou společnost a společnost s ručením omezeným.

Naproti tomu osobní společnosti jsou vystavěny na osobní účasti společníků na podnikání. Svoji právní formou jsou určeny pro sdružení, která se uzavírají se zřetelem k individuálním vlastnostem členů a u nichž provozování společenského závodu závisí na osobní práci a zdatnosti společníků.²²⁾ Společníci ručí za závazky osobních společností celým svým majetkem (s jistými výjimkami v případě komanditní společnosti, viz dále) a z tohoto důvodu je členství vázáno na konkrétní osoby a je kladen akcent na jejich podnikatelské a manažerské schopnosti. Z neomezeného ručení společníků je odvozena i jistá volnost v otázce vkladů do společnosti. Osobní společnosti nevytváří základní kapitál zapisovaný do obchodního rejstříku a vklady do nich jsou čistě fakultativní záležitostí (opět s výjimkou v případě osoby komplementáře v komanditní společnosti). Mezi osobní společnosti řadí obchodněprávní nauka veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost.

U komanditních společností je komanditista povinen vložit do základního kapitálu společnosti vklad ve výši a ve lhůtě určené společenskou smlouvou. Pokud není ve společenské smlouvě lhůta určena, použije se podpůrně ustanovení §97a ObchZ, z něhož pro komanditisty vyplývá povinnost splatit svůj vklad bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti. Přes

skutečnost, že komanditní společnost je naukou řazena mezi společnosti osobní, zakotvuje obchodní zákoník vkladovou povinnost komanditistů a současně stanovuje minimální výši vkladu. Minimální výše vkladu komanditisty je dle §97a ObchZ 5.000,- Kč. Ačkoliv je v případě komanditní společnosti zakotvena vkladová povinnost, je na rozdíl od kapitálových společností možné celý vklad splatit až po vzniku společnosti. Toto je možné především z toho důvodu, že vedle komanditistů musí být ve společnosti též minimálně jeden neomezeně ručící společník, komplementář. Neomezené ručení komplementáře je dostatečnou zárukou a proto není zákonem vyžadováno splacení vkladu před vznikem společnosti.

V této souvislosti uvedu srovnání s připravovaným zněním nového obchodního zákona, neboť právě úprava ručení komanditisty dozná značných změn. Nový obchodní zákon totiž zavádí dnešnímu obchodnímu zákoníku zcela dosud neznámý pojem, a to tzv. komanditní sumu. Tu lze chápat jako konkrétní částku, jejíž výše je zapisována do obchodního rejstříku, a do jejíž výše komanditista ručí za závazky společnosti. Komanditista dle připravované úpravy bude tedy ručit do konkrétní výše zapsané v obchodním rejstříku, a to bez ohledu na výši svého vkladu (s výjimkou dále uvedenou). V případě, že ze strany komanditisty však bude vklad poskytnut, započítává se jeho výše na výši komanditní sumy a komanditista bude nadále ručit pouze za rozdíl těchto dvou hodnot. Splacením takové výše vkladu, která se rovná výši komanditní sumy, tedy ručení komanditisty za závazky společnosti zaniká. Z výše uvedeného vyplývá, že obchodním zákonem nebude ani vyžadována minimální výše vkladu. Ochranu věřitelů tedy bude zajišťovat komanditní suma, rozsah ručení komanditisty za závazky společnosti však bude záviset i na výši vkladu jím poskytnutého.

Veřejná obchodní společnost je naopak ryze osobní obchodní společností a v právní úpravě se plně uplatňují veškeré,

ohledně osobních společností uvedené principy. V právní úpravě obchodního zákoníku je ve věcech vkladů vzhledem k neomezenému ručení společníků dána plná dispozice do rukou společníků, resp. společenské smlouvy. Obchodní zákoník nezakotvuje obligatorní vytvoření základního kapitálu a společníci tedy nemají povinnost, pokud si ovšem tuto povinnost nesjednají v zakladatelském dokumentu, vložit do společnosti své vklady. Právní úprava lhůt v případě poskytnutí vkladu je obdobná jako u společnosti komanditní, tj. společník je povinen splatit vklad ve lhůtě uvedené ve společenské smlouvě, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti (§80 odst. 1 ObchZ). Je tedy pouze na společnicích veřejné obchodní společnosti, zda povinnost poskytnout vklad smluvně převezmou či nikoliv. Vklad do společnosti zde nebude ani tak fungovat jako záruka vůči třetím osobám, ale bude sloužit výlučně jako majetkový základ pro podnikatelskou činnost společnosti.

Diametrálně odlišná je právní úprava společnosti s ručením omezeným. Tato společnost je řazena mezi společnosti kapitálové a odpovídá za porušení závazků celým svým majetkem, kdežto společníci pouze do výše souhrnu nesplacených vkladů. Neexistuje zde tedy institut neomezeného ručení společníků, jak tomu je u společníků veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti a funkci záruky plní základní kapitál. Z těchto důvodů zakotvuje obchodní zákoník i vkladovou povinnost společníků, zároveň stanovuje minimální hodnoty základního kapitálu (200.000,- Kč, §108 odst. 1 ObchZ) a stanovuje i minimální hodnotu vkladu společníka (20.000,- Kč, §109 odst. 1 ObchZ). Výše jednotlivých vkladů je stanovena dohodou obsaženou ve společenské smlouvě, přičemž musí být respektována ustanovení o minimální výši základního kapitálu a minimální výši vkladu.

Zvláštní důraz je obchodním zákoníkem kladen na splacení vkladů, neboť právní úprava vyžaduje splacení celého nebo části vkladu již před podáním návrhu na zápis společnosti do

obchodního rejstříku. Dle §111 odst. 1 ObchZ musí být splaceno celé emisní ážio a na každý peněžitý vklad musí být splaceno nejméně 30%. Zároveň musí celková výše splacených vkladů dosahovat minimálně 100.000,- Kč, tj. nejméně jedné poloviny nejnižší možné výše základního kapitálu.

Ohledně nepeněžitých vkladů platí úprava obsažená v obecných ustanoveních, tj. nepeněžitě vklady musí být v plné výši splaceny před zápisem výše základního kapitálu (viz kapitola 1. 3. 2.). Obdobná úprava platí i pro společnosti, které jsou zakládány jediným zakladatelem. Dle §111 odst. 2 ObchZ může být společnost založená jedním zakladatelem zapsána do obchodního rejstříku pouze v případě, že je její zapisovaný základní kapitál splacen v plné výši. Pokud je společnost zakládána více společníky a vklady byly splaceny pouze z části (ovšem v souladu s §111 odst. 1 ObchZ), bude zpravidla ve společenské smlouvě či stanovách stanoven způsob dalšího splácení. Vklady musí být ale splaceny v plné výši nejpozději do pěti let od vzniku společnosti nebo od převzetí závazku ke zvýšení či poskytnutí vkladu, přičemž této povinnosti nemůže být společník, vyjma případu snížení základního kapitálu, zproštěn (§113 odst. 1 ObchZ). Sankcí za nesplnění povinnosti splatit vklad je vznik nároku společnosti na zaplacení úroku z prodlení ve výši stanovené společenskou smlouvou (jinak 20% p. a.), v nejkrajnějším případě může po rozhodnutí valné hromady dojít i k vyloučení společníka ze společnosti (§113 odst. 3 ObchZ). Pokud nebude vklad splacen a společnost přesto nebude trvat na vyloučení společníka, lze přistoupit k podání žaloby na splnění povinnosti splatit zbylou část vkladu.

Druhou kapitálovou společností upravenou obchodním zákoníkem je společnost akciová. Vzhledem ke skutečnosti, že charakteristika a znaky kapitálových společností byly stručně vyloženy již výše, omezím se pouze na konstatování, že akciová společnost je ryze kapitálovou společností. Základní kapitál akciové společnosti je tvořen souhrnem peněžitých i

nepeněžitých vkladů vložených vkladateli-akcionáři a je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě, přičemž součet jmenovitých hodnot všech emitovaných akcií musí vždy odpovídat výši zapsaného základního kapitálu akciové společnosti. Akcie je tedy vlastně část základního kapitálu a představuje soubor členských práv a povinností akcionáře. Pokud je společnost zakládána s veřejnou nabídkou akcií, její zapisovaný základní kapitál musí činit alespoň 20.000.000,- Kč, pokud je zakládána bez této nabídky, základní kapitál musí být alespoň 2.000.000,- Kč.

Jak již bylo naznačeno výše, obchodní zákoník upravuje dva způsoby založení společnosti odlišující se podle toho, zda se zakladatelé při založení obracejí s výzvou o převzetí vkladů na třetí osoby či nikoliv. Starší literatura toto označovala jako způsob opatření akciového kapitálu (základního kapitálu).²³⁾

Pokud zakladatelé převezmou pouze část emitovaných akcií a poté se obrátí na veřejnost s tzv. veřejnou nabídkou akcií, jde o sukcesivní (postupné) založení společnosti. Závazky k poskytnutí vkladů jsou poté převzaty v rámci tzv. upsání akcií. Upsání akcií je právním úkonem, jímž určitá osoba projevuje vůli vnést do společnosti majetkový vklad a stát se členem akciové společnosti. Upisovatel tedy smluvně přijímá uhrazovací povinnost vůči akciové společnosti a zavazuje se splatit emisní kurs upsaných akcií. Dle §165 odst. 3 ObchZ je upisovatel-vkladatel peněžitého vkladu povinen splatit celé emisní ážio a alespoň 10% z jmenovité hodnoty upsaných akcií ve lhůtě, která je určena veřejnou nabídkou. Další splácení jmenovité hodnoty akcií je rozvrženo v listině upisovatelů a upisovatel je povinen upsané akcie splácet ve lhůtách stanovených v této listině.

Pokud je akciová společnost zakládána jednorázově (simultálně), tedy bez veřejné nabídky akcií, závisí vše pouze na smluvním ujednání zakladatelů. V zakladatelské smlouvě poté

bude dohodnuto, v jakém poměru dojde ke splacení základního kapitálu a v jakých lhůtách. Akcie jsou při jednorázovém založení upisovány v dohodnutém poměru pouze zakladatelům a veřejná nabídka akcií již není vyžadována.

Jisté omezení pro oba možné způsoby založení společnosti, obdobně jako u společnosti s ručením omezeným, znamená ustanovení §168 odst. 1 věta posl. ObchZ. Dle tohoto ustanovení jsou upisovatelé povinni splatit nejpozději do zahájení ustavující valné hromady celé emisní ážio a nejméně 30% z upsaných akcií, které mají být splaceny peněžitými vklady. Zároveň jsou dle §177 odst. 1 ObchZ navíc upisovatelé povinni splatit emisní kurz akcií nejpozději do jednoho roku od vzniku společnosti. Stanovy mohou určit tuto lhůtu kratší, nikoliv však delší než jeden rok. Pro případ založení společnosti bez veřejné nabídky akcií má rozhodnutí zakladatelů o založení společnosti stejné právní účinky jako konání ustavující valné hromady při založení společnosti s veřejnou nabídkou akcií (§172 ObchZ).

Na závěr bych rád zmínil dva právní instituty, často nesprávně přiřazované k obchodním společnostem. Jedná se o sdružení (konsorcium) a o tiché společenství. Právní úprava prvního z nich je obsažena v občanském zákoníku (§829 - §841 OZ), druhé poté v zákoníku obchodním (§673 - §681 ObchZ). Tyto instituty nelze považovat za obchodní společnosti, neboť jejich podstata spočívá na vztahu obligačně-právního charakteru, kdežto v případě obchodních společností jde o vztah společensko-právní.

1. 6. Správa vkladů před vznikem společnosti

Obchodní zákoník při vzniku společnosti rozlišuje okamžik založení společnosti a okamžik jejího vzniku. Zde ve zkratce poukazuji na podobnost tuzemské právní úpravy s některými

dalšími evropskými právními systémy, neboť i v nich je často zakotvena „dvoufázovost“, tedy rozlišení založení a vzniku společnosti. Tak například německá právní terminologie označuje společnost, která byla již založena, a dosud nevznikla, jako Vorgesellschaft (tzv. předběžnou společnost), francouzská pak jako société en formation.

Společnost je založena zakladatelským dokumentem podepsaným všemi zakladateli, zatímco vznik společnosti se váže až na zápis společnosti do obchodního rejstříku. Tímto okamžikem, zápisem do obchodního rejstříku, nabývá společnost i právní subjektivitu. Obchodní zákoník však vyžaduje v případě nepeněžitých vkladů a v případě vkladů do kapitálových společností (byť jen z části) splacení vkladů již před vznikem společnosti. Z uvedeného je patrné, že část vkladů nebo vklady celé jsou splaceny v době, kdy společnost nemá právní subjektivitu a nemůže do doby svého vzniku nabývat práv a povinností. Z těchto důvodů bylo nutné právně zakotvit institut trvajícím od založení společnosti do jejího vzniku, zajišťujícím výkon správy vkladů a provádění právních úkonů týkajících se vkladů do obchodních společností. Ustanovením §60 ObchZ byla právně upravena osoba správce vkladu, kterým může být pouze zakladatel společnosti nebo banka, i když není zakladatelem. Zde je nutné ovšem uvést, že banka může být správcem pouze peněžitých vkladů. V praxi nabývá institut správy vkladů na významu spíše v případě vkladů nepeněžitých (viz výše jednotlivé druhy vkladů), neboť v případě peněžitých vkladů bude činnost správce spočívat pouze v soustředění peněžitých vkladů na určitém účtu v bance.

Pověření ke správě vkladů musí být výslovně sjednáno a uvedeno ve společenské či zakladatelské smlouvě. Pokud tedy bude určen funkcí správce vkladu jeden ze zakladatelů, bude dle mého soudu společenská smlouva či zakladatelská listina plnit funkci smlouvy o správě vkladu. Z ustanovení §110 odst. 1 písm. g) a §163 odst. 1 písm. g) ObchZ navíc vyplývá, že

v případě zakládání společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti bude určení správce vkladu podstatnou náležitostí zakladatelské listiny, společenské smlouvy či zakladatelské smlouvy. V případech, kdy bude správou vkladů pověřena banka, bude ovšem nutné uzavřít smlouvu mezi zakladateli a bankou, která bude nadále vystupovat v pozici správce. Na tento závazkový vztah založený smlouvou se dle mého soudu použijí v souladu s §576 ObchZ přiměřeně ustanovení upravující smlouvu mandátní, tj. ustanovení §567 až §575. Závazkový vztah mezi zakladateli a správcem vkladu je dle §261 odst. 3 písm. g) absolutním obchodem.

Správce vkladů má především tyto čtyři základní povinnosti:

- Povinnost převzít vklady do správy.
- Povinnost splacené vklady řádným způsobem spravovat - tato povinnost je analogicky dovozena z ustanovení upravující smlouvu mandátní, neboť i zde je zakotvena povinnost mandatáře postupovat při zařizování záležitostí s odbornou péčí. Dle mého soudu bude vhodné upravit v praxi aspoň v hrubých rysech jednotlivé povinnosti správce vkladu již ve společenské smlouvě. Například v případě banky půjde o povinnost zřídit účet, povinnost umožnit složení peněžitých vkladů na tento účet a povinnost pečovat o splacené vklady.
- Dle §60 odst. 4 ObchZ je povinen vydat pro účel zápisu společnosti do obchodního rejstříku písemné prohlášení o splacení vkladu jednotlivými společníky. Pokud správce v tomto prohlášení uvede vyšší částku, než která byla skutečně splacena, zakládá zákon jeho zákonné ručení za závazky společnosti po dobu pěti let od zápisu společnosti do obchodního rejstříku, a to až do výše tohoto rozdílu.

- Povinnost předat bez zbytečného odkladu společnosti po jejím vzniku vklady, které spravuje. Banka, která zastává funkci správce vkladu, tuto svoji povinnost splní uvolněním peněžních prostředků již vzniklé společnosti. U nepeněžitých vkladů se bude postup předávání lišit dle charakteru předmětu vkladu. Pokud společnost nevznikne (např. v důsledku zamítnutí návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku), je povinen splacené vklady bez zbytečného odkladu vrátit vkladatelům.

Změny v úpravě správy vkladů bude obsahovat i připravovaný obchodní zákon. Dle nové úpravy se rozšíří okruh osob způsobilých zastávat funkci správce vkladu, neboť tuto činnost bude nově oprávněn zastávat kdokoliv s přeepsanou odbornou způsobilostí. Půjde například o notáře či advokáty. Pověření správou vkladu navíc již nebude nutné sjednávat ve společenské smlouvě, ale tato činnost bude vykonávána na základě smlouvy uzavřené mezi správcem a všemi zakladateli. Dle mého soudu půjde o modifikaci smlouvy mandátní.

Kapitola 2.

Podíl v obchodní společnosti, obchodní podíl

2. 1. Podíl, vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku

Ačkoliv obchodní zákoník obsahuje právní úpravu jednotlivých obchodních společností v Části druhé, Hlavě I., Dílu II.-V., nejsou to jediná ustanovení obchodního zákoníku, která obchodní společnosti upravují. V obchodním zákoníku jsou v Části druhé, Hlavě I., Dílu I. obsažena i ustanovení, upravující obchodní společnosti, jež jsou obecné povahy a jsou použitelná a platná pro všechny typy obchodních společností. V této části obchodního zákoníku se nachází i právní úprava podílu v obchodních společnostech. Jedná se o logickou strukturu právní úpravy, neboť jak bylo již uvedeno výše, některé právní instituty jsou pro všechny obchodní společnosti společné a je účelnější vtělit právní úpravu těchto institutů do ustanovení obecnější povahy. Obecná ustanovení obchodního zákoníku o obchodních společnostech (§56 - §76b ObchZ) jsou k dalším ustanovením části druhé obchodního zákoníku ve vztahu *lex generalis* a *lex specialis*. Dále bych se rád zabýval některými ústředními pojmy, především pojmem vklad a podíl v obchodní společnosti.

Domnívám se, že ačkoliv byl pojem vkladu do obchodní společnosti podrobněji rozebrán v předchozí kapitole, je nutné alespoň stručně zmínit některé skutečnosti i zde. Půjde především o výklad zaměřený na vztah vkladu a podílu obchodní společnosti, zejména obchodního podílu. Výše uvedený vztah totiž dle mého soudu nabývá na významu například u společnosti s ručením omezeným. O dalších společnostech viz dále. Výše vkladu je ve společnosti s ručením omezeným základním hlediskem pro určení kvantitativní stránky (viz kapitola

2.2.1.2.) obchodního podílu. Obchodní zákoník totiž ve svém ustanovení §114 odst. 1 ObchZ stanoví, že výše obchodního podílu se určuje dle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti. Skutečnost, zda-li je vklad již splacen či nikoliv, nemá na výši obchodního podílu vliv. Tato skutečnost bude mít vliv pouze na ručení společníků za závazky vzniklé společnosti.

V případě poskytnutí dalšího vkladu ze strany společníka společnosti nedochází ke vzniku dalšího obchodního podílu, neboť obchodní zákoník vylučuje v § 61 odst. 1 a §114 odst. 2 ObchZ možnost být majitelem dvou či více obchodních podílů v téže společnosti. Toto pravidlo je závazné pro všechny typy společností, neuplatní se pouze u společnosti akciové, kde je podíl představován konkrétním cenným papírem a společník může být majitelem několika cenných papírů. V tomto obchodní zákoník navázal i na úpravu společnosti s ručením omezeným obsaženou v zákoně z roku 1906, o společnostech s ručením omezeným, č. 58 ř. z., dle kterého směl každý společník převzít toliko jeden vklad a mohl mít jen jeden podíl.²⁴⁾ Pokud se tedy společník společnosti s ručením omezeným bude účastnit dalším vkladem, nevzniká nový obchodní podíl, ale dochází pouze ke zvýšení jeho vkladu ve společnosti. Na výši obchodního podílu pak bude mít takové zvýšení vkladu vliv především za situace, kdy nedošlo k poměrnému zvýšení vkladů všech společníků. Za takové situace dojde nejen ke zvýšení vkladů některých společníků, ale i ke změně poměru k základnímu kapitálu, tj. v souladu s §114 odst.1 ObchZ i ke změně výše obchodního podílu. Je však nutné uvést, že jde o dispozitivní ustanovení a dohoda obsažená ve společenské smlouvě může stanovit režim odlišný.

Ke snížení obchodního podílu v důsledku změn poměru vkladu k základnímu kapitálu může naopak dojít za následujících situací. Ke snížení může dojít v důsledku poskytnutí vkladu ze strany jiného společníka nebo v důsledku poskytnutí vkladu

třetí osobou, neboť ta se stává společníkem společnosti a majitelem nového obchodního podílu. Zatímco velikost obchodního podílu zůstává v závislosti na vkladu stále stejná, hodnota obchodního podílu se může postupem času značně měnit bez toho, aby došlo ke změně hodnoty vkladu samotného. O splacení vkladu, o druzích vkladů a o správě vkladů bylo již pojednáno výše. Vklad představuje majetkový základ obchodního podílu a toto platí po celou dobu existence obchodního podílu. Není tedy možné, aby existoval obchodní podíl bez vkladu. Shrnuto, vkladem je majetková hodnota, kterou zakladatel či přistupující společník vnáší do společnosti a která se zároveň stává součástí majetku společnosti, zatímco obchodní podíl se naopak stává majetkem společníka. Ačkoliv jde o dva zcela odlišné právní pojmy, platí současně, že obchodní podíl i vklad vyjadřují dva různé aspekty téhož právního vztahu.²⁵⁾

Vztah vkladu a podílu v obchodní společnosti bude zmíněn i v dalších částech této kapitoly, nyní bych se tedy zaměřil na samotný pojem podílu v obchodní společnosti. Podíl se určuje poměrem k míře účasti ostatních společníků na čistém obchodním majetku společnosti a představuje účast společníka na společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti. Co se týká převoditelnosti podílu na obchodní společnosti, je podíl až na jisté výjimky platící pro osobní společnosti zásadně převoditelný. Převoditelnost je vyloučena pouze u podílu společníka veřejné obchodní společnosti a u podílu komplementáře komanditní společnosti. Není ovšem samozřejmě vyloučeno, že další omezení převoditelnosti bude vyplývat z ujednání společníků, která budou obsažena v zakladatelském dokumentu obchodní společnosti.

Do právní úpravy podílu zásadním způsobem zasáhla novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 370/2000 Sb. Zatímco dřívější znění §61 ObchZ se omezilo pouze na určení, že podílem je míra účasti společníka na čistém obchodním jmění, znění po novele toto ustanovení značně rozšířilo. Před novelou

toto ustanovení definovalo pouze kvantitativní stránku podílu a podíl byl považován pouze za majetkovou hodnotu.²⁶⁾ Nynější znění tohoto ustanovení pojem podíl dále rozvedlo a upravilo. Především byla definována jak stránka kvalitativní, tak stránka kvantitativní (viz dále). Definice obchodního podílu společnosti s ručením omezeným obsažená v §114 odst. 1 ObchZ je konkretizací a speciální úpravou k ustanovení §61 ObchZ. Kvalitativní stránka je u obchodního podílu vyjádřena stejně jako u podílu, konkrétní práva a povinnosti společníků je však nutné hledat v dalších ustanoveních upravujících společnost s ručením omezeným. Co se týká kvantitativní stránky obchodního podílu, její úprava vychází jak z ustanovení §61 odst. 1 ObchZ, tak z ustanovení §114 odst. 1 ObchZ. Stanovení výše obchodního podílu vychází z §114 odst. 1 ObchZ, zatímco hodnota obchodního podílu je stanovena v ustanovení §61 odst. 1 ObchZ.

V souvislosti s výkladem zaměřeným na podíl obchodní společnosti nemůžu nezmínit další dva právní instituty s podílem úzce související. Jedná se o vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku. Právo na vypořádání vzniká společníkovi (či jeho právnímu nástupci) při zániku své účasti ve společnosti. Toto právo se rozpadá na právo na vypořádací podíl, které vzniká, ukončí-li společník své členství v korporaci již za jejího trvání, a právo na podíl na likvidačním zůstatku, které vzniká, setrvá-li společník ve společnosti až do okamžiku jejího zániku.

2. 1. 1. Vypořádací podíl

Právo na vypořádací podíl je obecně upraveno v §61 odst. 2 ObchZ, dle kterého vzniká při zániku účasti společníka v obchodní společnosti jinak než převodem podílu. Další úpravu poté obsahují ustanovení týkající se jednotlivých společností

(viz dále). Jedná se o jedno ze základních majetkových práv společníka vyplývající z jeho účasti ve společnosti. Podíl, který je při trvání účasti svým způsobem pojmem abstraktním a ideálním, tak v případě vypořádání nabývá při skončení účasti reálných a konkrétních rozměrů v podobě vypořádacího podílu. Vypořádací podíl nelze ztotožňovat s vkladem, neboť ten se stal splacením majetkem společnosti. Nelze tedy hovořit o vrácení vkladu.

Výše vypořádacího podílu se stanoví dle §61 odst. 2 ObchZ ke dni zániku účasti společníka z vlastního kapitálu zjištěného z účetní závěrky sestavené ke dni zániku této účasti. Společenská smlouva však může odchylně stanovit, že výše vypořádacího podílu se určí z čistého obchodního majetku společnosti, a to na základě posudku znalce. Je tedy na vůli společníků, jaký způsob určení zvolí. Výše uvedené pravidlo se vztahuje na všechny druhy obchodních společností. Způsob výpočtu vypořádacího podílu je určen společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou či stanovami. Pokud společníci způsob výpočtu takto nestanoví, použije se úprava obsažená v obchodním zákoníku (§89, §92, §104, §153 ObchZ). Další výklad o vypořádacích podílech v jednotlivých obchodních společnostech obsahují zejména díly věnované těmto společnostem.

V této souvislosti bych na tomto místě také rád uvedl některé změny, které bude obsahovat úprava vypořádacího podílu v nově připravovaném obchodním zákonu. Dle §91 nového obchodního zákona bude výše vypořádacího podílu záviset na výtěžku získaného z dražby uvolněného podílu. Společnost (v připravovaném obchodním zákoně již obchodní korporace) bude mít totiž dle výše uvedeného ustanovení povinnost prodat uvolněný podíl a nejpozději do tří měsíců od ukončení účasti bude mít povinnost vyplatit bývalému společníkovi jeho vypořádací podíl. Výše vypořádacího podílu tedy bude určována zcela odlišným způsobem, než doposud.

2. 1. 2. Podíl na likvidačním zůstatku

Posledním pojmem, kterým se budu zabývat v této souvislosti, je podíl na likvidačním zůstatku. Tento institut je obecně upraven v §61 odst. 4 ObchZ. Jde o podíl na majetkovém zůstatku při rušení obchodní společnosti s likvidací vzniklý v případě, kdy i po provedení a skončení likvidace zůstane určitý majetek. Právo na podíl na likvidačním zůstatku je jedním ze základních majetkových práv společníka, jde o pohledávku společníka proti společnosti. Ze své podstaty lze toto právo chápat jako právo společníka na vypořádání se společností pro případ, kdy se společnost zrušuje s likvidací. Hlavní rozdíl mezi vypořádacím podílem a podílem na likvidačním zůstatku je následující. V případě práva na podíl na likvidačním zůstatku je jednou z podmínek jeho vzniku zrušení společnosti, zatímco v případě práva na vypořádací podíl je skutečností zakládající nárok na tento podíl zánik účasti společníka ve společnosti, ovšem za současné další existence společnosti.

Specifická situace vyvstane v případě prohlášení konkursu na majetek společnosti, neboť tehdy nevznikne na tomto základě společníkům právo proti společnosti na vyplacení podílu. V konkursu musí být uspokojeny všechny 'externí' pohledávky věřitelů proti společnosti a likvidace proběhne pouze v případě, že zůstane ještě nějaká část majetku po zrušení konkursu (§68 odst. 2 a 4 ObchZ). Společníci by mohli získat podíl na likvidačním zůstatku až po skončení této likvidace. Jestliže naopak společnost vstoupila do likvidace, avšak pro předlužení byl podán návrh na konkurs v souladu s §72 odst. 2 ObchZ, nemohou společníci své právo na podíl na likvidačním zůstatku uplatnit v rámci konkursu, protože takové právo jim dosud vůbec nevzniklo. Právo na podíl na likvidačním zůstatku totiž vzniká až na základě toho, že nějaký zůstatek z likvidace vyplyne. Byla-li likvidace přerušena konkursním

řízením, mohlo by společníkům uvedené právo vzniknout jenom za předpokladu zmíněného výše v předchozím odstavci (dokončení likvidace po skončení konkursního řízení).

2. 2. Obchodní podíl

Společnost s ručením omezeným je v naší republice jednou z nejčastěji zakládaných obchodních společností. Na jednu stranu je společností kapitálovou s omezeným ručením jejich společníků, na druhou stranu jde o společnost, pro jejíž založení a vznik není potřeba nijak velkého kapitálu. Jde o společnost, jejíž základní kapitál je tvořen vklady společníků a jejíž společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku (§105 odst. 1 ObchZ). Obligatorně je tedy vytvářen a do obchodního rejstříku zapisován základní kapitál a společníci vnášejí do podnikání této společnosti vklady. Od těchto vkladů je poté odvozen obchodní podíl společníka.

Pro všechny obchodní společnosti je charakteristické, že společník má určitý soubor práv a povinností, kterými se účastní na podnikání této společnosti. V případě společnosti s ručením omezeným je tímto souborem právě obchodní podíl. Dle §114 odst. 1 ObchZ tedy představuje obchodní podíl účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti. Toto je označováno jako tzv. kvalitativní stránka obchodního podílu, neboť určuje právní postavení společníka ve společnosti (viz níže). V další větě tohoto paragrafu obchodní zákoník uvádí, že výše obchodního podílu se určuje podle podílu vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti. Zde tedy jde naopak o stránku kvantitativní, neboť vyjadřuje rozsah účasti společníka v dané společnosti. Na závěr je zde zakotvena i dispozitivnost tohoto ustanovení, neboť obchodní zákoník umožňuje výši podílu určit v závislosti na ujednáních

obsažených ve společenské smlouvě. Ustanovení se tedy použije podpůrně pouze tehdy, pokud v této věci společenská smlouva nebude obsahovat ujednání odlišná. Pokud jde o obchodním zákoníkem používaný pojem 'účast na společnosti', je nutné si tento pojem vysvětlit jako pojem označující právní vztah mezi společníkem a společností. Pro úplnost uvádím, že tento vztah je nutné v souladu s §261 odst. 3 ObchZ pokládat za absolutní obchod, tedy vztah podřízený právní úpravě obchodního zákoníku.²⁷⁾

Ve svém výkladu se nemůžu nezmínit o otázce právní povahy podílu jako předmětu právních vztahů a o otázce charakteru právního vztahu společníka k obchodnímu podílu. V prvním případě je nutné posuzovat a nahlížet na obchodní podíl v souladu s rozdělením předmětů právních vztahů dle §118 OZ. V oblasti obchodněprávní nauky není pochyb o tom, že obchodní podíl je nutné podřadit pod tzv. jiné majetkové hodnoty, s čímž nelze nic jiného než souhlasit. S obchodním podílem lze až na jisté výjimky disponovat, tj. obchodní podíl lze zastavit (§117a ObchZ), lze jej i převést na třetí osobu (§115 ObchZ) a podíl může být i předmětem přechodu práv a povinností v případě úmrtí společníka nebo zániku společníka-právnícké osoby (§116 ObchZ). V otázce charakteru právního vztahu k podílu bývá často tento vztah označován jako vztah vlastnický. S tímto nelze souhlasit, neboť vlastnické právo jako právo věcné může existovat pouze ve vztahu k určité hmotné věci. Obchodní podíl hmotnou věcí, jak bylo uvedeno výše, není a nelze tedy na společníka nahlížet jako na vlastníka obchodního podílu s tím, že obchodní podíl vlastní.²⁸⁾ Pokud tedy budeme chtít bezchybně kvalifikovat společníka obchodní společnosti, bude namíště pohlížet na něj nikoliv jako na vlastníka, ale jako na majitele obchodního podílu. Toliko ohledně sporů v názvosloví.

Obchodní podíl je ústředním právním institutem v právní úpravě společnosti s ručením omezeným. Má ve společnosti

s ručením omezeným zásadní význam a reprezentuje současně i pojmový znak existence právního vztahu jejich společníků ke společnosti samé, protože bez obchodního podílu takový vztah vůči společnosti nemůže vůbec existovat.²⁹⁾ Dle právní úpravy není přípustné, aby byla určitá osoba společníkem společnosti, aniž by byl současně majitelem obchodního podílu. Stejně tak není přípustné, aby existovala společnost s obchodním podílem, který by nepatřil nikomu.

2. 2. 1. Kvalitativní a kvantitativní stránka obchodního podílu

Z individuálního pohledu společníka společnosti s ručením omezeným je zřejmě nejdůležitější závěr, že obchodním podílem je určeno právní postavení společníka ve společnosti. Z kvalitativní stránky obchodního podílu vyplývají jeho jednotlivá společenská práva a povinnosti, kvantitativní stránka pak určuje rozsah, ve kterém se na jejich výkonu může ve společnosti podílet.³⁰⁾ V této kapitole bych rád podal podrobnější výklad těchto pojmů.

2. 2. 1. 1. Kvalitativní stránka

Jak bylo ve zkratce uvedeno výše, kvalitativní stránku obchodního podílu reprezentují jednotlivá práva a povinnosti společníka. V obchodním zákoníku je kvalitativní stránka obchodního podílu upravena především v §114 odst. 1, věta první ObchZ. V dalším výkladu provedu rozdělení práv a povinností a pokusím se o jejich bližší specifikaci.

Jednotlivá práva společníků ve společnosti s ručením omezeným tvoří určitý systém roztržiděný podle různých kritérií. Nejdůležitějším tříděním práv společníka je třídění na práva majetková, nemajetková a menšinová³¹⁾, dále se

v literatuře někdy objevuje i třídění na práva základní a doplňková.³²⁾ Přes skutečnost, že obchodní zákoník ve svém znění používá pojmu "základní práva" společníka (§131 odst. 4 ObchZ), se v dalším výkladu budu držet rozdělení dle prvního hlediska.

Jak již bylo řečeno výše, jednotlivá práva a povinnosti společníků jsou upravena v obchodním zákoníku. Vzhledem ke skutečnosti, že některá tato ustanovení jsou dispozitivní povahy, lze jejich použití smluvně vyloučit či modifikovat. Svou konečnou podobu tedy získávají až ve společenské smlouvě, která určí jejich rozsah a stanoví podrobnosti jejich výkonu. Ustanovení o právech a povinnostech společníků tedy tvoří významnou část společenské smlouvy a zakladatelé by měli této otázce věnovat zvláštní pozornost. Pro výkon práv platí zásada stejného zacházení se všemi společníky.³³⁾ Spíše než jako zásadu absolutní rovnosti je podstatou této zásady požadavek, aby nedocházelo k diskriminaci některých společníků na úkor společníků jiných. Právním zakotvením této zásady je ustanovení §56a odst. 2 ObchZ, které zakazuje jakékoliv jednání, jehož cílem je některého ze společníků zneužívajícím způsobem znevýhodnit.

2. 2. 1. 1. 1. Majetková práva

Majetková práva vyplývající z obchodního podílu patří mezi nejdůležitější práva společníka a lze je považovat za jeden z hlavních důvodů majetkové účasti společníka ve společnosti. Mezi tato práva je řazeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku a právo na vypořádací podíl.

V souvislosti s majetkovými právy vyplývajícími z obchodního podílu se též někdy uvádí pojem "věřitelská práva zvláštního charakteru"³⁴⁾ Tato práva vyplývají z postavení osob

jako společníků společnosti a jsou vázána na skutečnost, že určitá osoba je nebo dříve byla společníkem společnosti. Na tato práva však lze pohlížet jako na práva, která získala samostatný charakter pohledávky za společností a lze s nimi možné nakládat stejně jako s jinou běžnou pohledávkou. Vše lze ilustrovat na následujícím příkladu. Jedním z majetkových práv je právo na podíl na zisku společnosti (viz níže). Toto právo ve své abstraktní podobě jako jedno z práv vyplývajících z obchodního podílu náleží společníkovi, tedy majiteli obchodního podílu. Pokud společnost dosáhne za své existence zisku a tento zisk bude určen k výplatě společníkům, příslušný orgán společnosti schválí rozhodnutí o výplatě zisku a určí termín výplaty. Tímto se stává toto právo již konkrétní pohledávkou v určité výši a s určitým datem splatnosti. Pohledávka stojí mimo obchodní podíl a může být bez omezení předmětem dispozice věřitele, může s ní tedy naložit jak uzná za vhodné. Není vázána na osobu společníka společnosti a ten ji může postoupit (§524 OZ) nebo dát do zástavy (§129 OZ) třetím osobám. Může tedy nastat situace, že věřitelem společnosti z titulu práva na podíl na zisku bude po cesi nikoliv její společník, ale osoba třetí. Stejným způsobem vznikne samostatná pohledávka vyplývající z vypořádacího podílu při zániku účasti společníka ve společnosti. Toto právo může však vždy náležet pouze osobě stojící mimo společnost, neboť je spojeno se zánikem účasti společníka ve společnosti.

Právo na podíl na zisku je jedním z hlavních majetkových práv společníka společnosti, která byla založena za účelem podnikání (§56 odst. 1 ObchZ). Tímto právem je zabezpečena jedna ze základních funkcí kapitálové společnosti, funkce zajistit společníkům zhodnocení jejich kapitálových investic.³⁵⁾ Toto právo však vzniká pouze za situace, že společnost v daném účetním období dosáhla zisku a alespoň část tohoto zisku je příslušným orgánem společnosti určena k rozdělení mezi společníky.

Dle §123 ObchZ se společníci společnosti s ručením omezeným podílejí na zisku určeném valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých obchodních podílů. I v tomto případě jde o dispozitivní ustanovení a společníci mohou ve společenské smlouvě určit poměr jednotlivých podílů na zisku odchylně od znění zákona. Valná hromada v tomto případě rozhoduje dle §125 odst. 1 písm. b), a to alespoň prostou většinou hlasů (§127 odst. 3 ObchZ).

Kogentně obchodní zákoník ale naopak stanovuje, jaké prostředky ze zisku společnosti nelze jako podíl společníkům poskytnout. Nelze dle §123 odst. 3 ObchZ použít základního kapitálu společnosti, rezervního fondu ani ostatních kapitálových fondů ani prostředků, které dle podle tohoto zákona, společenské smlouvy nebo stanov mají být použity k doplnění těchto fondů. Podle poslední věty tohoto ustanovení je při výplatě podílu nutné respektovat i zákazy vyplývající z přiměřeného použití ustanovení §178 ObchZ.

V otázce přijetí podílu na zisku zákonodárce volil odlišnou úpravu, než jaká je zakotvena pro společnost akciovou. Dle §179 odst. 1 totiž nemají akcionáři, kteří přijali dividendu (podíl na zisku) v dobré víře, povinnost ji společnosti vrátit. U společnosti s ručením omezeným je zákonná úprava jiná, neboť podíl na zisku vyplacený v rozporu se zákonem jsou společníci povinni společnosti vrátit. I když jde v obou případech o kapitálové společnosti, je tato konstrukce odůvodnitelná. Společníci společnosti s ručením omezeným mají značně širší právo na informace a vliv na řízení společnosti je zpravidla daleko větší, než je tomu v případě akcionáře. Zákon také v této souvislosti zakládá zákonné ručení jednatelů společnosti, kteří vyslovili souhlas s výplatou podílu na zisku, jež je v rozporu se zákonem (§123 odst. 4 ObchZ). Dle poslední věty tohoto ustanovení ručí jednatelé společně a nerozdílně.

Ohledně splatnosti podílu se s odkazem na ustanovení §123 odst. 2 ObchZ použije úprava obsažená v §178 odst. 7. Dle výše uvedeného ustanovení je podíl na zisku splatný do tří měsíců ode dne, kdy bylo valnou hromadou přijato usnesení o rozdělení zisku. I v tomto případě jde o dispozitivní ustanovení a lze se tedy ve společenské smlouvě od znění zákona smluvně odchýlit.

Dalším majetkovým právem vyplývajícím z obchodního podílu je právo na vypořádací podíl. Toto právo vzniká společníkovi v případě zániku jeho účasti ve společnosti jinak než převodem obchodního podílu za trvání společnosti (§61 odst. 2 ObchZ). Výše uvedené ustanovení je obecnou úpravou vypořádacího podílu a v případě společnosti s ručením omezeným se použije i ustanovení §150 odst. 1 ObchZ. Toto ustanovení váže vznik práva společníka či jeho právního nástupce na vypořádací podíl na podmínku, že obchodní podíl přejde na společnost.

Základem pro výpočet vypořádacího podílu je buď vlastní kapitál společnosti, zjištěný z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní uzávěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, nebo stanoví-li tak společenská smlouva, má se základ zjistit z čistého obchodního majetku společnosti na základě posudku znalce ustanoveného obdobně podle §59 odst. 3 ObchZ. Ze zákona je tedy základem pro výpočet vypořádacího podílu vlastní kapitál společnosti (§6 odst. 4 ObchZ). Jde však o dispozitivní ustanovení obchodního zákoníku a dohodou společníků ve společenské smlouvě se lze smluvně od tohoto znění odchýlit. Společníci tedy mohou smluvně stanovit jako základ pro výpočet čistý obchodní majetek společnosti (§6 odst. 3 ObchZ). Držení se zákonné úpravy bude pro společníka výhodnější v případě, kdy vlastní zdroje tvoří významnou část obchodního majetku společnosti. Naproti tomu smluvní ujednání o stanovení čistého obchodního majetku společnosti jako základu pro výpočet vypořádacího podílu bude výhodnější pro společníka tehdy, kdy má společnost

značný obchodní majetek ve smyslu §6 odst. 1 ObchZ. I v případě, kdy má společnost velký obchodní majetek, není zaručen větší vypořádací podíl než v případě použití zákonné úpravy. Velikost čistého obchodního majetku je totiž kromě obchodního majetku závislá i na výši závazků společnosti a tato skutečnost může výši vypořádacího podílu významně snížit.

Výše uvedené nám dává odpověď na otázku, z čeho se bude vypořádací podíl vypočítávat, nyní bych se zaměřil na způsob výpočtu vypořádacího podílu. Dřívější úprava způsob výpočtu neupravovala a situace byly řešeny za analogického použití ustanovení o společnosti komanditní (§104 odst. 4 ObchZ). U společnosti komanditní je vypořádací podíl vypočítáván dle stejných zásad jako podíl na likvidačním zůstatku. Takto bylo stejným způsobem i v případě společnosti s ručením omezeným dříve nutné pro stanovení výše vypořádacího podílu použít ustanovení §153 a výši stanovit obdobně jako podíl na likvidačním zůstatku. Nynější znění obchodního zákoníku však již obsahuje ustanovení upravující výpočet vypořádacího podílu i ve společnosti s ručením omezeným. Dle §150 odst. 1, věta posl. se vypořádací podíl určuje poměrem obchodních podílů společníků, nestanoví-li společenská smlouva něco jiného. I v tomto případě jde o dispozitivní ustanovení a společníkům je dána možnost smluvně sjednat ve společenské smlouvě jiný režim výpočtu. Vše lze ilustrovat na krátkém příkladu. Společník A má ve společnosti 30% obchodní podíl. Smluvním ujednáním obsaženým ve společenské smlouvě bylo společníky dříve sjednáno, že vypořádací podíl bude určen z čistého obchodního majetku společnosti určeného posudkem znalce. Soudem jmenovaný znalec ve svém posudku toto jmění společnosti ocenil na 1.000.000,- Kč, vypořádací podíl společníka v případě skončení jeho účasti tedy bude 300.000,- Kč.

Na závěr výkladu o právu na vypořádací podíl bych se rád zmínil o jednom zvláštním důvodu vzniku tohoto práva. Jde o vznik práva v důsledku změny právní formy společnosti. Dle

ustanovení §153e odst. 2 ObchZ vznikne společníkovi, který nesouhlasil se změnou právní formy právo na vypořádací podíl tehdy, pokud po změně nevykonával práva společníka nebo člena. Postup při vypořádání je upraven v §220u odst. 3 ObchZ. Je-li nástupnickou společností akciová společnost, dojde k vypořádání následujícím způsobem. Nástupnická akciová společnost je v tomto případě povinna odkoupit od společníka, který se změnou právní formy nesouhlasil, akcie, které získal za obchodní podíl zaniklé společnosti.

Posledním majetkovým právem spojeným s obchodním podílem je právo na podíl na likvidačním zůstatku, jež vzniká v případě zrušení společnosti s likvidací. Důvody zrušení společnosti s likvidací jsou upraveny v §68 ObchZ. Mimo tyto důvody upravené shodně pro všechny typy obchodních společností existuje navíc speciální úprava pro společnost s ručením omezeným, obsažená v §151 a násl. ObchZ. Toto ustanovení dává možnost rozhodovat o dalším osudu společnosti do rukou společníků, neboť ti se mohou na zrušení společnosti dohodnout formou notářského zápisu. Dále společníkům umožňuje dohodnout si již dříve ve společenské smlouvě konkrétní důvod zániku, při jehož naplnění dochází k likvidaci společnosti.

Samotné právo na podíl na likvidačním zůstatku patří k základním právům společníků ve všech obchodních společnostech a v tomto směru § 153 odst.2 ObchZ navazuje na § 61 odst. 4 ObchZ. První věta jenom opakuje pravidlo formulované obecně v § 61 odst. 4 ObchZ. Je to ustanovení kogentní povahy, není proto možné ani dohodou společníků práva na podíl na likvidačním zůstatku některého z nich zbavit. Takové vyloučení z uvedeného práva by bylo v rozporu se zákonem a neplatné.

Jako v mnoha jiných ustanoveních, je i způsob stanovení výše podílu především v rukou společníků. Obchodní zákoník sice stanovuje postup pro určení podílu, avšak zároveň umožňuje společníkům smluvit si ve společenské smlouvě režim odlišný. Omezení jsou pouze zákonem a pravidly souladu s dobrými mravy.

Dispozitivní ustanovení §153 ObchZ tedy pouze určuje, že pokud se společníci nedohodnou na jiném postupu, je podíl na likvidačním zůstatku určen dle poměru jednotlivých obchodních podílů společníků. Domnívám se, že popis jednotlivých fází likvidace a působnosti likvidátora není předmětem této práce a z těchto důvodů jsem se rozhodl tento výklad ve své práci vynechat.

2. 2. 1. 1. 2. Nemajetková práva

Práva nemajetkové povahy tvoří druhou hlavní skupinu práv společníka spojených s obchodním podílem ve společnosti. Jedná se především o právo na řízení společnosti a kontrolu její činnosti, právo na informace od jednatelů společnosti a právo nahlížet do dokladů a kontrolovat tam obsažené údaje. Dle charakteru můžeme tato nemajetková práva rozdělit do dvou skupin. Zatímco právo kontroly a právo na informace jsou právem, jejichž rozsah není ovlivněn velikostí obchodního podílu a náleží každému společníkovi, rozsah práva na řízení společnosti je na velikosti podílu (počtu hlasů na valné hromadě) přímo závislý.

Právo na řízení společnosti a její kontrolu je dle §122 odst. 1 ObchZ společníky vykonáváno na valné hromadě společnosti. Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti, její rozsah působnosti je stanoven v §125 odst. 1 ObchZ. Tím ovšem působnost valné hromady nekončí a vliv společníků není tímto ustanovením taxativně omezen. Společníci si totiž rozhodnutím valné hromady mohou vyhradit rozhodování ve věcech, které jinak patří do působnosti jiných orgánů. Další rozšíření působnosti může být navíc provedeno ujednáním obsaženým ve společenské smlouvě. Těmito postupy tedy může být právo na řízení a kontrolu ze strany společníků značně rozšířeno. Na druhou stranu je nutné při koncipování

působnosti valné hromady ve společenské smlouvě brát v úvahu, že valná hromada při svém rozhodování není tak „pružným“ orgánem, jako jsou jednatelé. Otázky běžného chodu a obchodního řízení společnosti je tedy dle mého soudu výhodnější ponechat na jednatelích, a to i za cenu, že společník ztrácí přímý vliv na rozhodování.

Jak již bylo uvedeno výše, možnost ovlivnit chod společnosti je závislá na výši obchodního podílu společníka, resp. na počtu hlasů, kterými je společník oprávněn disponovat. Každý společník má tolik hlasů, kolikrát je jeho vklad na společnosti dělitelný tisícem, tj. na každých 1.000,- Kč svého vkladu má společník jeden hlas (§127 odst. 2 ObchZ). Ani v tomto případě nejde o kogentní ustanovení a společenské smlouva může stanovit odlišný způsob rozdělení hlasů. Nelze například vyloučit úpravu, dle které bude mít každý společník pouze jeden hlas bez ohledu na výši vkladu. Právo na hlasování je právem, kterého nemůže být společník za žádných okolností zbaven. Zákon ovšem umožňuje pozastavit výkon tohoto práva, taxativní výčet důvodů pro pozastavení je uveden v §127 odst. 5 ObchZ.

Právem hlasovat se však práva plynoucí z účasti na valné hromadě nevyčerpávají. Společník je oprávněn podávat různé návrhy a protináměry, kterými se valná hromada bude zabývat. Zákon upravuje i speciální postup při hlasování, a to sice možnost udělit souhlas s rozhodnutím valné hromady bez účasti společníka. Podmínkou je, že souhlas musí být doručen do jednoho měsíce od konání valné hromady nebo ode dne, kdy se valná hromada konat měla.

Zajímavé je, že o vyslovení nesouhlasu zákonodárce neuvádí nic. Společník, který se tedy konání valné hromady nezúčastnil a nesouhlasí s přijatým rozhodnutím, má pouze možnost podat dle §131 ObchZ žalobu na neplatnost usnesení valné hromady pro rozpor se zákonem, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami (pokud byly vydány). Toto právo je

však vázáno zákonnými lhůtami, a to sice subjektivní tříměsíční lhůtou a objektivní roční lhůtou, když obě začínají běžet dnem konání valné hromady. Výjimkou je však situace, kdy valná hromada nebyla řádně svolána a společník se o jejím konání dověděl až později. V tomto případě začíná subjektivní lhůta běžet až okamžikem, kdy se společník mohl o konání valné hromady dovědět. Zákonodárce vložil do výše uvedeného paragrafu navíc některá ustanovení, zaměřená především na posílení právní jistoty v souvislosti s rozhodnutím valné hromady, proti kterému byla podána žaloba na neplatnost. Zákon zde ukládá soudu nevyslovit neplatnost usnesení valné hromady, a to z taxativně vypočtených důvodů (§131 odst. 3 OcbhZ). Výše uvedené ustanovení se uplatní i v případě, že rozhodnutí valné hromady v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou či zakladatelskou listinou je. Tato ustanovení velmi oslabují postavení společníka, který je aktivně legitimován k podání žaloby. Zákon tedy dále zakotvuje právo na náhradu škody osobám, které v důsledku vadného rozhodnutí valné hromady škodu utrpěli. Toto právo mohou uplatňovat všechny osoby, kterým v důsledku rozhodnutí škoda vznikla, není tedy vázáno na osobu společníka.

Zákon zakotvil i právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, toto právo však náleží pouze společníkovi a může být uplatněno ve lhůtách shodných s lhůtami pro podání žaloby na neplatnost. Přiměřeného zadostiučinění se může společník domáhat v důsledku porušení jeho základních společenských práv. Zde bude za základní práva nutné považovat výše uvedené majetková práva a právo kontroly a řízení. Právo na zadostiučinění může navíc být uplatněno v tříměsíční lhůtě, běžící od právní moci rozhodnutí o nevyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady. Výše uvedená práva mohou být totiž uplatněna i v případě, že soud dle §131 odst. 3 ObchZ neplatnost rozhodnutí nevysloví. Jde právě o hledisko právní jistoty (viz výše).

Právo na informace od jednatelů a právo nahlížet do dokladů a právo kontrolovat tam obsažené údaje náleží všem společníkům bez ohledu na výši jejich vkladu. Samotná práva jsou upravena v §122 odst. 2 ObchZ, kde zákon umožňuje zmocnit k těmto úkonům daňového poradce či auditora. I když to zákon výslovně neuvádí, tomuto právu společníka samozřejmě odpovídá i povinnost jednatelů uvedené informace a údaje poskytnout. Ačkoliv obchodní zákoník tyto práva zakotvuje, nijak blíže jejich výkon a uplatnění nespecifikuje. Bude pravděpodobně vhodné upravit jednotlivosti výkonu těchto práv ve společenské smlouvě, zejména pak organizaci a případně hrazení nákladů.

2. 2. 1. 1. 3. Menšinová práva

Jak již bylo řečeno výše, kategorie majetkových a nemajetkových práv vyplývajících z obchodního podílu je doplněna právy menšinovými. U společnosti s ručením omezeným nedosahují tato práva takového rozsahu, jako je tomu například u společnosti akciové. V této souvislosti je namístě hovořit spíše o právu než o právech, neboť obchodní zákoník zakládá právo menšinových společníků pouze v §129 odst. 2 ObchZ. Jedná se o právo společníků, jejichž vklady dosahují alespoň 10% základního kapitálu společnosti, požádat jednatele o svolání valné hromady. Zároveň obchodní zákoník poskytuje i ochranu tomuto právu společníků. Pro případ nesplnění této povinnosti ze strany jednatelů do jednoho měsíce od doručení žádosti, mohou poté valnou hromadu svolat sami společníci.

2. 2. 1. 1. 4. Povinnosti společníků

U povinností vyplývajících z obchodního podílu nelze provést strukturální rozdělení tak, jak tomu bylo u práv společníků. Lze tvrdit, že obchodní zákoník zakládá pouze jednu obligatorní povinnost, a to sice povinnost společníka splatit vklad. V případě ostatních povinností je vše v dispozici společníků. Domnívám se, že ohledně vkladové povinnosti již bylo řečeno vše v předchozích kapitolách a nepovažuji tedy za nutné se o tomto opět v souvislosti s výkladem o obchodním podílu zmiňovat.

Dále se tedy budu zabývat povinnostmi dispozitivního charakteru, tedy povinnostmi, ke kterým se mohou společníci sami zavázat dohodou obsaženou ve společenské smlouvě. Jednou z těchto povinností je i příplatková povinnost. Zákon sice ustanovení o příplatkové povinnosti obsahuje, nechává ovšem na uvážení společníků, zda tuto povinnost ve společenské smlouvě převezmou či nikoliv. Pokud se tomu tak nestane, ustanovení §121 ObchZ nelze použít a příplatková povinnost společníkům nevznikne. Smyslem této úpravy je napomoci překonání nepříznivé hospodářské situace ve společnosti tím, že společníkům je za tohoto stavu valná hromada oprávněna uložit povinnost přispět na zvýšení vlastního kapitálu společnosti peněžitým plněním v určité výši, když toto peněžité plnění jde mimo základní kapitál společnosti. Zákon samozřejmě upravuje jisté meze těchto příplatků, neboť nelze již požadovat další příplatek tehdy, když souhrnná výše příplatků dosáhla poloviny základního kapitálu. Příplatek nemá vliv na výši vkladu ani na výši základního kapitálu a společníci se na něm podílí dle poměru svých vkladů ve společnosti. Nejde o plnění nenávratné, avšak vrátit poskytnutý příplatek lze pouze v rozsahu, v jakém převyšují ztráty společnosti.

Obchodní zákoník umožňuje smluvně zakotvit i další povinnosti společníků. Jde například o sjednání zákazu

konkurence i pro společníka (§136 odst. 3 ObchZ). Ze zákona může vzniknout poté např. povinnost nahradit již vyplacený vypořádací podíl pro případ obnovení účasti společníka za podmínek stanovených v §148 odst. 4 ObchZ. Další povinnosti poté vyplývají již ze samého členství ve společnosti a ze samé právní povahy obchodní společnosti, jako společnosti založené k dosažení určitého účelu. Jde zejména o povinnost zachovávat mlčenlivost (nejen v případě obchodního tajemství dle §17 ObchZ) a o povinnost dbát o zájmy společnosti a při rozhodování dávat přednost právě těmto zájmům před zájmy vlastními.³⁵⁾

2. 2. 1. 2. Kvantitativní stránka obchodního podílu

Druhou stránkou obchodního podílu společnosti s ručením omezeným je stránka kvantitativní. Podstatou kvantitativní stránky je určení rozsahu práv a povinností (které tvoří stránku kvalitativní), tedy míru, v níž se společník na společnosti účastní. V souvislosti s kvantitativní stránkou je nutné blíže vysvětlit dva zásadní pojmy, a to sice výši a hodnotu obchodního podílu.

Výši obchodního podílu lze vypočítat na základě dispozitivního ustanovení §114 odst. 1 ObchZ, které stanoví, že výše obchodního podílu se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti. Výpočet výše obchodního podílu nám dává obraz o tom, jaký je rozsah práv a povinností společníka. Toto však stále nevyovídá o tom, jaká je skutečná konkrétní hodnota obchodního podílu, tj. jakou hodnotou by byl podíl oceněn. Tato hodnota je důležitá především v situaci, kdy například bude společník svůj obchodní podíl úplatně převádět na třetí osobu a bude nutné určit i odpovídající cenu obchodního podílu.

Ustanovení upravující společnost s ručením omezeným speciální úpravu určení ceny obchodního podílu neobsahuje, je tedy nutné vycházet z obecných ustanovení o obchodních společnostech, jmenovitě z §61 odst. 1 ObchZ, věta poslední. Výše uvedené ustanovení stanovuje jako základ pro určení hodnoty čistý obchodní majetek společnosti. Obchodní podíl tedy bude oceněn mírou účasti společníka na čistém obchodním majetku společnosti, jež připadá na jeho podíl. Při určování ceny bude nutné stanovit určitý časový okamžik, ke kterému bude hodnota podílu stanovena. To z toho důvodu, že čistý obchodní majetek je značně proměnlivou veličinou. Zpravidla půjde o konec účetního období. Nelze říci, že stanovení hodnoty obchodního podílu výše uvedeným způsobem při úplatném převodu bude cenou konečnou. Cena za obchodní podíl je cenou smluvní a je čistě na vůli stran, zda-li se budou hodnoty podílu držet či nikoliv. Domnívám se, že zpravidla bude konečná převodní cena vyšší, a to zvláště u společností, kde k rozhodnému dni čistý obchodní majetek sice nedosahuje takových hodnot, ale v budoucnu lze očekávat značný progres.

Jak jsem již naznačil výše, kvalitativní stránka obchodního podílu nemá takový význam za trvání účasti společníka ve společnosti. Naopak nabývá na významu v případě skončení účasti, především při určování výše vypořádacího podílu a do jisté míry i při určování výše podílu na likvidačním zůstatku.³⁷⁾

2. 2. 2. Nabývání obchodního podílu

Obchodní podíl představuje účast na společnosti a společníkem tedy nemůže být osoba, která majitelem obchodního podílu není. Existence obchodního podílu je vázána na vklad společníka a je existencí samotného vkladu podmíněna. Teorie rozeznává dva způsoby získání obchodního podílu a tedy i dva

způsoby nabytí účasti na společnosti s ručením omezeným, originární a derivativní způsob nabytí.

První způsob, kdy obchodní podíl nabývá společník prvotně bez předchozího právního předchůdce, se označuje jako originární způsob nabytí. V případě založení společnosti osoba poskytuje vklad a nabývá okamžikem vzniku společnosti obchodní podíl jako první majitel. Za trvání společnosti může tímto způsobem vzniknout obchodní podíl tak, že třetí osoba, která není společníkem, poskytne nový vklad při zvyšování základního kapitálu.

Druhým způsobem nabytí obchodního podílu je způsob derivativní. Podstatou tohoto způsobu nabytí je právní nástupnictví po dřívějším společníkovi, tj. nabytí obchodního podílu od osoby, která již majitelem byla. Rozlišovat lze dva druhy derivativního nabytí, a to sice nabytí na základě právního úkonu a na základě právní události. V prvním uvedeném případě je obchodní podíl převeden od dosavadního společníka nebo od společnosti samé v případě uvolněného podílu. V druhém případě jde o přechod obchodního podílu na základě dědické substituce nebo přechod podílu při zániku společníka-právnícké osoby.

2. 2. 3. Uvolněný obchodní podíl

V situaci, kdy zanikla účast společníka ve společnosti a obchodní podíl přešel na společnost samou, hovoří teorie o uvolněném obchodním podílu. Dříve obsahoval obchodní zákoník striktní zákaz nabývání vlastních podílů, novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. byl však zaveden institut nabývání vlastních obchodních podílů ze strany společnosti, s výjimkou smluv o převodu obchodního podílu. Nabude-li tedy společnost v souladu se zákonem vlastní obchodní podíl, nezanikají práva a povinnosti vyplývající

z obchodního podílu splynutím, avšak společnost není zároveň oprávněna práva společníka vykonávat (§120 odst. 2 ObchZ).

K uvolnění podílu může dojít v závislosti na několika situacích. Prvým případem vzniku uvolněného podílu je zánik členství společníka v důsledku vyloučení soudem dle §148 odst. 1 ObchZ nebo podle §149 ObchZ. Obchodní zákoník ve svých ustanoveních nedává společníkům možnost ze společnosti vystoupit. U vícečlenných společností však dává společníkovi možnost požadovat u soudu zrušení jeho účasti, a to sice za podmínky, že po něm nelze dále spravedlivě požadovat, aby ve společnosti nadále setrval. Druhé jmenované ustanovení naopak zakotvuje právo společnosti dožadovat se zrušení účasti společníka ve společnosti. Společnost se však k takovému kroku může uchýlit pouze tehdy, porušuje-li společník závažným způsobem své povinnosti, byl dříve na jejich plnění vyzván a na možnost vyloučení písemně upozorněn. Ustanovení §149 ObchZ však váže tento úkon na podmínku, že s návrhem na vyloučení budou souhlasit společníci, jejichž vklady představují alespoň polovinu základního kapitálu.

Druhým případem zániku účasti společníka je zánik v důsledku rozhodnutí valné hromady v tzv. kadučním řízení.³⁸⁾ Důvodem k zahájení tohoto řízení může být buď nesplnění příplatkové povinnosti společníka dle §121 odst. 1 ObchZ nebo nesplnění povinnosti splatit vklad do společnosti dle §113 ObchZ. V obou těchto případech se použije ustanovení §113 odst. 2-6 ObchZ se všemi sankčními důsledky z tohoto vyplývajícími. Pokud jde o samotné kaduční řízení, postup je následující. Společnost vyzve společníka, který je v prodlení se splacením vkladu, k plnění této povinnosti a stanoví mu lhůtu k plnění, která nesmí být kratší než tři měsíce. Pro případ nesplnění této povinnosti v dodatečné lhůtě musí výzva též obsahovat pohružku vyloučení ze společnosti. Za splnění těchto podmínek a za předpokladu, že společník svoji povinnost nesplní, může valná hromada společnosti rozhodnout o vyloučení

společníka. Co se týká hlasování, valná hromada v tomto případě rozhoduje prostou většinou hlasů, přičemž do potřebné většiny se nezapočítávají hlasy společníka, který má být vyloučen (§127 odst. 5 písm. b) ObchZ). Důsledek vyloučení byl naznačen již výše. Obchodní podíl přechází na společnost a společníkovi vzniká nárok na vypořádací podíl. Výše jsem uvedl hlavní důvody vzniku uvolněného obchodního podílu, ostatní zmíním pouze rámcově. Uvolněný podíl může vzniknout též v případě ukončení účasti na základě dohody dle §149a ObchZ, na základě prohlášení konkurzu na majetek společníka, na základě vydání exekučního případu či nařízení výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu.

Všechny výše uvedené případy zániku účasti společníka ve společnosti mají dva zásadní právní následky. Za prvé obchodní podíl společníka, jehož účast byla ukončena, přechází na společnost, za druhé vzniká společníkovi právo na vypořádací podíl. Další postup a nakládání s uvolněným podílem je upraven v ustanovení §113 odst. 5 a 6 ObchZ a vedoucí úloha v této záležitosti je dána do rukou valné hromady společnosti. Valná hromada může rozhodnout o tom, že uvolněný podíl přejde na některého ze společníků, může však rozhodnout i o převedení na třetí osobu. Pokud se k takovému kroku valná hromada neuchýlí, je povinna postupovat následujícím způsobem. Buď rozhodne o snížení základního kapitálu o vklad vyloučeného společníka, nebo rozhodne o převzetí uvolněného podílu společníky, a to sice za úplaty a v poměru svých obchodních podílů. Vodítkem pro určení ceny zde bude výše vypořádacího podílu. Uvedená rozhodnutí je valná hromada povinna učinit ve lhůtě šesti měsíců od vyloučení společníka, sankcí za nesplnění této povinnosti může být zrušení společnosti soudem a nařízení její likvidace. Za vyloučení společníka je nutné považovat okamžik účinnosti rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka či okamžik, kdy nastane jiná právní skutečnost, na jejímž základě končí jeho účast ve

společnosti.³⁹⁾ Pro úplnost je nutné uvést, že společnost musí dodržet povinnou minimální výši základního kapitálu, tj. 200.000,- Kč (§108 odst. 1 ObchZ). Při převzetí obchodního podílu ze strany společníků se na tento vztah použije ustanovení §117 ObchZ, tj. ustanovení upravující rozdělení obchodního podílu a obchodní podíly zbývajících společníků se po převzetí poměrně zvýší.

Jak bylo uvedeno výše, společníci přebírají části uvolněného obchodního podílu za úplatu stanovenou dle vypořádacího podílu společníka, jehož účast skončila. Jde o logické ustanovení, neboť tím se do rukou společnosti vrací prostředky vynaložené na vyplacení vypořádacího podílu. Nynější znění zákona tedy oproti dřívějšímu znění výrazně preferuje zájem společnosti, neboť takto je zajištěna náhrada nákladů vynaložených na výplatu vypořádacího podílu. Nemůže tedy již dojít k poškození společnosti v důsledku porušení povinnosti ze strany jiného subjektu.

2.3 Podíl ve veřejné obchodní společnosti

Obecný výklad pojmu podíl v obchodní společnosti byl podán již ve výše uvedených kapitolách této práce, proto se v této části budu zabývat již pouze specifiky podílu společníka ve veřejné obchodní společnosti. Veřejná obchodní společnost je ryze osobní společností a význam podílu je proto značně zeslaben oproti například společnosti s ručením omezeným.

Veřejná obchodní společnost nevytváří obligatorně základní kapitál a není zde ani zakotvena vkladová povinnost společníků. Obchodní zákoník ani neupravuje způsob určení velikosti podílů jednotlivých společníků tak jako například u společnosti s ručením omezeným, kdy stanoví, že výše obchodního podílu se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti. Obchodní zákoník dokonce

ani nestanoví povinnost uvést výši jednotlivých podílů společníků ve společenské smlouvě. Z výše uvedeného dovozují, že v případě, kdy společenská smlouva nebude obsahovat odlišná ujednání o výši jednotlivých podílů, jsou podíly společníků stejné. K tomuto závěru mě vede i skutečnost, že obchodní zákoník upravuje způsob rozdělení zisku a nesení ztráty tak, jakoby byly podíly společníků stejné, tj. stejným dílem. Jde ovšem o dispoziitivní ustanovení a stejně tak jako lze změnit společenskou smlouvou výši podílu, lze i změnit poměr při dělení zisku. Tak tomu bude v praxi například při poskytnutí vkladu ze strany některého společníka.

Pokud mám charakterizovat jednotlivá práva a povinnosti, je situace podobná výše uvedenému výkladu o společnosti s ručením omezeným. Dále se tedy budu zabývat pouze nejdůležitějšími odlišnostmi obou úprav. Jak již bylo naznačeno výše, rozdíl je nutné hledat především v určení kvantitativní stránky podílu ve veřejné obchodní společnosti. Rozsah práv a povinností společníků vyplývající z účasti na společnosti je totiž stejný, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného. Tak je tomu například u práva na podíl na zisku, u práva hlasovat a rozhodovat či u práva na obchodní vedení společnosti. Rozsah jednotlivých práv se bude v praxi měnit zejména za situace, kdy některý ze společníků převezme závazek poskytnout vklad. Dle mého soudu však nelze, až na výjimky uvedené dále, výkon jednotlivých práv zcela vyloučit. Společenská smlouva může stanovit, že jednatelem je pouze některý ze společníků nebo že obchodním vedením jsou taktéž pověřeni pouze někteří společníci. Tím dojde k vyloučení práva na obchodní vedení a k vyloučení práva jednat jménem společnosti jako statutární orgán. Toto ujednání je dle mého názoru možné. Naopak jsou pro rozpor s dobrými mravy vyloučena taková ujednání, na základě kterých společník zcela pozbývá například právo na podíl na zisku či právo hlasovat. Další

odlišnosti obsahuje úprava práva na vypořádací podíl a práva na podíl na likvidačním zůstatku.

Úprava práva na vypořádací podíl společníků veřejné obchodní společnosti je obsažena jak v obecných ustanoveních o obchodních společnostech (§61 ObchZ), tak v ustanoveních upravující veřejnou obchodní společnost. Veřejná obchodní společnost je ryzí společností osobní a při skončení účasti společníka, až na výjimky uvedené v obchodním zákoníku, dochází ke zrušení společnosti. Výše vypořádacího podílu společníka se stanoví obdobně jako výše podílu na likvidačním zůstatku a rozhodným dnem pro výpočet bude den zániku účasti společníka ve společnosti. Právo na vypořádací podíl vzniká za těchto situací:

- společník vystoupil ze společnosti na základě změny společenské smlouvy dle §83 ObchZ
- v případě, že byla společnost založena na dobu neurčitou, podáním výpovědi ze společnosti dle §88 odst. 1 písm a) ObchZ
- na základě §90 odst. 2 ObchZ soud rozhodl o vyloučení společníka pro závažné porušení jeho povinností
- dědic společníka v tříměsíční lhůtě vypověděl svoji účast (§91 odst. 2 ObchZ)
- společník pozbyl způsobilost pro účast ve veřejné obchodní společnosti, tj. přestal splňovat podmínky pro členství (§88 odst. 1 písm. g) ObchZ)
- podíl společníka byl postižen exekucí či výkonem rozhodnutí
- podíl nepřešel na právního nástupce či dědice (§88 odst. 1 písm. c), d) ObchZ)
- v případě zániku účasti společníka v důsledku prohlášení konkursu na jeho majetek nebo v důsledku zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu v důsledku nedostatku majetku (§88 odst. 1 písm. e) ObchZ)

Při výplatě podílu je nejdříve společníkovi nebo jeho právnímu nástupci vyplacena částka rovnající se hodnotě splaceného vkladu a až poté je vyplacen poměrný díl, který je stejný jako díly ostatních společníků. Jde o tzv. zásadu preference společníků, kteří splatili své vklady. Splatnost vypořádacího podílu upravuje ustanovení §61 odst. 3 ObchZ, dle kterého je lhůta pro vyplacení vypořádacího podílu stanovena na tři měsíce. Lhůta začíná běžet buď od data, kdy byla schválena či měla být schválena účetní závěrka, nebo od data, kdy byl doručen znalecký posudek. Společenská smlouva může tuto lhůtu zkrátit či prodloužit, dle mého soudu ale bude neplatné ujednání, které tuto lhůtu prodlouží na nepřiměřeně dlouhou dobu, například na 10 let. Takové ustanovení shledávám neplatné pro rozpor s dobrými mravy dle §39 občanského zákoníku, neboť postavení společníka vůči společnosti nepřiměřeným způsobem znevýhodňuje.

Jak již bylo uvedeno výše, právem na podíl na likvidačním zůstatku se rozumí právo na podíl na majetkovém zůstatku při rušení obchodní společnosti s likvidací vzniklé v případě, kdy i po provedení a skončení likvidace zůstane určitý majetek. Jedná se o jedno ze základních majetkových práv společníka, jehož existenci nelze vyloučit ani dohodou obsaženou ve společenské smlouvě. Vzhledem ke skutečnosti, že dle §89 ObchZ je postup při určení výše vypořádacího podílu shodný jako postup při určení výše podílu na likvidačním zůstatku, pokládám již za zbytečné se tímto dál zde zabývat, neboť vše podstatné bylo uvedeno v předchozích částech této práce. Pro úplnost uvádím, že i při stanovení výše podílu na likvidačním zůstatku je zachována zásada preference společníků, kteří splatili své vklady.

2.4. Podíl v komanditní společnosti

Druhou osobní společností, kterou upravuje obchodní zákoník, je společnost komanditní. Odbornou literaturou je tato společnost mj. řazena mezi nejstarší obchodní společnosti, jejíž historie sahá až do doby práva římského. Někdy bývá též označována jako společnost převážně osobního typu. Jako převážně osobní je označována proto, protože mimo uplatnění principu trvalého členství a neomezeného ručení, tak jak ho známe u veřejné obchodní společnosti, se u této společnosti objevují i jedny ze základních znaků kapitálových společností, a to zejména omezené ručení společníků. Společníci sice ručí za závazky společnosti solidárně, ovšem do jiné výše. Jak jsem již tedy výše nastínil, v komanditní společnosti existují dva druhy společníků, a to komplementáři, jejichž postavení je obdobné jako postavení společníků veřejné obchodní společnosti, a komanditisté, jejichž postavení se naopak značně blíží postavení společníků společnosti s ručením omezeným. Pokud tedy budeme hovořit o podílu v komanditní společnosti, je nutné toto z výše uvedeného hlediska rozlišovat.

Podíl, jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, lze charakterizovat jako soubor práv a povinností vyplývajících z účasti společníka ve společnosti. Nejdříve bych zde zmínil práva, která náleží všem společníkům bez ohledu na jejich postavení a na výši jejich vkladu. Jde především o právo rozhodovat o podobě společenské smlouvy společnosti, neboť společenská smlouva může být měněna pouze dohodou všech společníků. Může v ní být ovšem ujednáno, že ke změně postačí souhlas většiny komplementářů a souhlas většiny komanditistů. Dále náleží do pravomoci všech společníků rozhodování a hlasování o záležitostech mimo obchodní vedení společnosti. Při hlasování mají všichni společníci stejný počet hlasů, pokud společenská smlouva nestanoví způsob odlišný. V praxi

tomu tak bude zejména v případě, kdy bude počet hlasů jednotlivých společníků upraven v závislosti na výši poskytnutého vkladu. Shodně jako u společníků jiných obchodních společností, náleží dále všem společníkům komanditní společnosti i práva popsaná již v částech věnovaných obchodnímu podílu, zejména právo na informace či právo kontroly (§98 ObchZ). Majetková práva (právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku) náleží taktéž všem společníkům komanditní společnosti, ovšem rozsah práv společníka je odvozen od skutečnosti, zda je v postavení komplementáře či komanditisty.

Právo na podíl na zisku mají všichni společníci komanditní společnosti a skutečnost, zda jde o komplementáře či komanditistu má vliv pouze na určení jeho výše. Postup při určení podílu je upraven v obchodním zákoníku, společenská smlouva ovšem může stanovit postup odlišný. Dle dispozitivního ustanovení §100 odst. 1 ObchZ je zisk společnosti dělen mezi společníky tak, že jedna polovina připadne všem komanditistům a druhá polovina všem komplementářům. Mezi komplementáři je dále příslušná část zisku dělena rovným dílem, mezi komanditisty je dělena poměrně podle výše jejich splacených vkladů. Podíl společníků na zisku je splatný do tří měsíců od schválení účetní závěrky a nárok na výplatu se promlčuje v obecné promlčecí lhůtě, tedy do čtyř let od vzniku nároku.

V případě práva na vypořádací podíl společníků komanditní společnosti je právní úprava, s výjimkami dále uvedenými, shodná s úpravou veřejné obchodní společnosti. Z těchto důvodů uvedu pouze odlišnosti vyplývající z charakteru komanditní společnosti. Právo na vypořádací podíl společníka, který je komplementářem, vzniká za shodných podmínek jako u společníka veřejné obchodní společnosti (viz kapitola 2.3.). V případě komanditisty však vzniká toto právo v důsledku dvou dalších právních skutečností:

- dědic komanditisty navrhl soudu zrušení své účasti ve společnosti (§116 odst. 2 ObchZ)
- účast komanditisty byla v souladu s §148 odst. 1 ObchZ zrušena soudem

Výpočet výše vypořádacího podílu se provede dle §104 ObchZ odst. 4 ObchZ obdobným způsobem jako výpočet podílu na likvidačním zůstatku. Dle obchodního zákoníku se vypořádací podíl zjistí z vlastního kapitálu společnosti zjištěného ke dni zániku členství podle řádné, mimořádné či mezitímní uzávěrky. Na základě dohody obsažené ve společenské smlouvě může být vypořádací podíl stanoven i z čistého obchodního majetku společnosti. Shodně jako u veřejné obchodní společnosti se i zde uplatní zásada preference společníků, kteří splatili své vklady, tj. nejdříve je vyplacena částka rovnající se hodnotě splaceného vkladu společníka. Poté je v souladu s §104 odst. 1 ObchZ výše vypořádacího podílu určována postupem platným pro stanovení podílu na zisku (viz výše).

Závěr

Ve své práci jsem se snažil podat ucelený výklad o vkladech do obchodních společností a o podílech ve společnosti veřejné, společnosti komanditní a společnosti s ručením omezeným. V jednotlivých kapitolách jsem se zaměřil především na rozbor platné právní úpravy vztahující se k výše uvedeným právním institutům. Dále bylo provedeno srovnání s některými právními názory českých komercialistů minulého století, s právními systémy jiných evropských států a s připravovaným zněním obchodního zákona. V některých částech diplomové práce jsem neopomenul srovnání s komunitární právní úpravou, zejména se zněním Druhé směrnice Rady č. 77/91/ES.

Po podrobnějším seznámení s jednotlivými, s tématem souvisejícími, ustanoveními platné právní úpravy docházím k závěru, že nynější znění obchodního zákoníku poskytuje značnou míru právní jistoty, a to jak společnosti a jejím společníkům, tak i případným věřitelům. U vkladů a podílů obchodních společností doznal obchodní zákoník od svého přijetí mnoha změn a v průběhu posledního desetiletí došlo k implementaci některých částí komunitární úpravy obsažených v Druhé směrnici (např. při oceňování vkladů, viz str. 27 a násl.). V případě některých právních institutů byla dokonce přijata úprava přísnější. Jde například o zákaz možnosti poskytnout nepeněžitý vklad spočívající v provedení služeb, který se dle obchodního zákoníku vztahuje i na obchodní společnosti osobního charakteru. Samostatnou otázkou zůstává, jakým způsobem budou změněna ustanovení upravující vklady a podíly obchodních společností přijetím nového obchodního zákona. Ačkoliv je obchodní zákoník stále ve fázi legislativních příprav a jeho znění může v průběhu doznat změn, je nutné se již dnes jeho připravovaným zněním zabývat. Z prvního znění, které jsem měl pro účely této práce k dispozici, dle mého soudu nevyplývaly, až na výjimky

specifikované v této práci, žádné rozsáhlejší změny. Jako nejzásadnější vidím změnu ustanovení upravujících vkladovou povinnost (a tím i ručení) komanditisty komanditní společnosti a zavedení institutu komanditní sumy. Dále je navrhováno již nezahrnovat do nového znění zákaz možnosti poskytnout nepeněžitý vklad spočívající v provedení prací či poskytnutí služeb v případě osobních společností, resp. v případě veřejné obchodní společnosti. Změn doznají i ustanovení upravující vypořádací podíl a ustanovení upravující správu vkladů. Obecně jsem však názoru, že přijetím nového obchodního zákona bude v oblasti vkladů a podílů obchodních společností navázáno na právní úpravu obsaženou v nynějším obchodním zákoníku.

Obsah diplomové práce

Kapitola 1.

Vklady do obchodních společností

1. 1.	Pojem a právní charakteristika vkladů do obchodních společností.....	5
1. 2.	Základní kapitál.....	7
1. 3.	Rozdělení vkladů.....	8
1. 3. 1.	Vklady peněžitě.....	9
1. 3. 2.	Vklady nepeněžitě.....	10
1. 3. 2. 1.	Vklady nemovitostí.....	12
1. 3. 2. 2.	Vklady věcí movitých.....	15
1. 3. 2. 3.	Vklad pohledávek.....	15
1. 3. 2. 4.	Vklad patentu.....	22
1. 3. 2. 5.	Vklad práva k ochranné známce.....	23
1. 3. 2. 6.	Vklad užívacího nebo požívacího práva.....	24
1. 3. 2. 7.	Vklad podniku či jeho části.....	26
1. 3. 3.	Oceňování nepeněžitých vkladů.....	27
1. 4.	Vznik vlastnického práva k předmětu vkladu.....	33
1. 5.	Zvláštnosti vkladů do jednotlivých obchodních společností.....	34
1. 6.	Správa vkladů před vznikem společnosti.....	40

Kapitola 2.

Podíl v obchodní společnosti, obchodní podíl

2. 1.	Podíl, vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku.....	44
2. 1. 1.	Vypořádací podíl.....	47
2. 1. 2.	Podíl na likvidačním zůstatku.....	49
2. 2.	Obchodní podíl.....	50
2. 2. 1.	Kvalitativní a kvantitativní stránka obchodního podílu.....	52
2. 2. 1. 1.	Kvalitativní stránka.....	52
2. 2. 1. 1. 1.	Majetková práva.....	53
2. 2. 1. 1. 2.	Nemajetková práva.....	59
2. 2. 1. 1. 3.	Menšinová práva.....	62
2. 2. 1. 1. 4.	Povinnosti společníků.....	63
2. 2. 1. 2.	Kvantitativní stránka obchodního podílu.....	64
2. 2. 2.	Nabývání obchodního podílu.....	65
2. 2. 3.	Uvolněný obchodní podíl.....	66
2. 3.	Podíl ve veřejné obchodní společnosti.....	69
2. 4.	Podíl v komanditní společnosti.....	73

Obsah diplomové práce.....	78
Seznam použité literatury.....	80
Odkazy a poznámky v textu.....	81

Seznam použité literatury

- 1) Báčová J.: Podnik jako předmět nepeněžitých vkladů, Právní rozhledy, 2000, číslo 5,
- 2) Bejček J.: Obchodní závazky, dotisk 2. vydání, Brno, Masarykova univerzita v Brně - Právnická fakulta, 1997,
- 3) Dědič J. a kol.: Právo obchodních společností, 1. vydání, Praha, Prospektrum, 1998,
- 4) Dědič J., Kříž R., Štenglová I.: Akciové společnosti, 4. přepracované vydání, Praha, C.H. Beck 2001
- 5) Dědič J. a kol.: Obchodní zákoník - komentář I.-IV. díl, 1. vydání, Praha, Polygon, 2002,
- 6) Dvořák T.: Veřejná obchodní společnost
- 7) Dvořák T.: Komanditní společnost
- 8) Eliáš K.: Společnost s ručením omezeným, Jihlava, Prospektrum, 1997,
- 9) Eliáš K., Bartošíková M., Pokorná J.: Kurs obchodního práva - právnické osoby jako podnikatelé, 4. vydání, C. H. Beck Praha, 2003,
- 10) Eliáš K., Bejček J., Raban P.: Kurs obchodního práva - obchodní závazky, 3. vydání, C. H. Beck, Praha, 2003,
- 11) Eliáš K.: Obchodní společnost - základní otázky, 1. vydání, Praha C. H. Beck - SEVT, 1994,
- 12) Frisch P., Stavařová M.: Kapitalizace vnesením pohledávky jako nepeněžitého vkladu je problematická, Právní rádce, 1998, č. 10,
- 13) Jehlička O., Švestka J., Škárová M.: Občanský zákoník komentář, 5. vydání, C. H. Beck Praha, 1999,
- 14) Pelikánová I.: Obchodní právo I., II., 2. přepracované vydání, Praha, Codex Bohemia, 1998,
- 15) Rabanová M.: Vklady do obchodních společností, Univerzita Karlova, Praha, 2000,
- 16) Šátek V.: Soudní znalci a novela obchodního zákoníku, Právní rádce, 1997, číslo 5,
- 17) Štenglová I., Bartošíková M.: Společnost s ručením omezeným, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2003,
- 18) Štenglová I., Plíva S., Tomsa M.: Obchodní zákoník - komentář, 9. vydání, C. H. Beck Praha, 2004,
- 19) Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947,

Odkazy a poznámky k textu:

- 1) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947, str. 192,
- 2) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947, str. 192,
- 3) Eliáš K.: K některým sporným otázkám souvisejícím s vklady do obchodních společností, Právní praxe a podnikání, 1996, číslo 1, str. 1,
- 4) Eliáš K.: tamtéž, str. 1,
- 5) Černá S.: Přehodnotí Evropa přístup k základnímu kapitálu?, Právní rozhledy, 22/2005, str. 817,
- 6) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947,
- 7) Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 29 Odo 1173/2003,
- 8) Pokorná J.: Subjekty obchodního práva-Vybrané problémy, 1. dotisk 1. vydání, Masarykova univerzita v Brně, 1998, str. 91,
- 9) Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 15 Ca 234/2002 ze dne 19. 2. 2003,
- 10) Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni č. j. 30 Ca 206/2000 ze dne 8. 11. 2001,
- 11) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947, str. 479-480,
- 12) Frisch P., Stavařová M.: Kapitalizace vnesením pohledávky jako nepeněžitého vkladu je problematická, Právní rádce, 1998, č. 10, str. 8,
- 13) Dědič J., Kříž R., Štenglová I.: Akciové společnosti, 4. přepracované vydání, Praha, C.H. Beck 2001, str. 32,
- 14) Frisch P., Stavařová M.: Kapitalizace vnesením pohledávky jako nepeněžitého vkladu je problematická, Právní rádce, 1998, č. 10, str. 8,
- 15) Dědič J., Kříž R., Štenglová I.: Akciové společnosti, 4. přepracované vydání, Praha, C.H. Beck 2001, str. 32-33,

- 16) Dědič J., Kříž R., Štenglová I.: Akciové společnosti, 4. přepracované vydání, Praha, C.H. Beck 2001, str. 34-35,
- 17) Dědič J., Kříž R., Štenglová I.: Akciové společnosti, 4. přepracované vydání, Praha, C.H. Beck, 2001 str. 34-35,
- 18) Šátek V.: Soudní znalci a novela obchodního zákoníku, Právní rádce, 1997, číslo 5, str. 15,
- 19) Dědič J. a kol.: Obchodní zákoník - komentář, 1.vydání, Praha, Prospektrum, 1997, str. 186,
- 20) Dědič J. : Způsob ocenění nepenžitého vkladu do obchodní společnosti, právní praxe v podnikání, 1997, č. 6, str. 29
- 21) Seifert J.: Ocenění předmětu nepenžitého vkladu, právní praxe v podnikání, 1997, číslo 9, str. 25
- 22) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947, str. 178,
- 23) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947, str. 264,
- 24) Malovský-Wenig A.: Příručka obchodního práva, Praha 1947, str. 449,
- 25) Eliáš K.: Rozdělení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným, Právní praxe a podnikání 1996, číslo 5 str. 20
- 26) Dědič J. a kol.: Obchodní zákoník komentář, 1. vydání Praha Prospektrum, 1997 str. 197
- 27) Bejček J.: Obchodní závazky, dotisk druhého vydání, Brno, Masarykova univerzita v Brně - Právnická fakulta, 1997 str. 60
- 28) Eliáš K.: Společnost s ručením omezeným, Jihlava, Prospektrum 1997, str. 74
- 29) Tamtéž, str. 74
- 30) Pokorná J.: K vymezení pojmu obchodní podíl, Právník 1995, číslo 9, str. 879
- 31) Knapp V., Špinar M.: Společnost s ručením omezeným a její jednatel, průběžně doplňovaný svazek, Verlag Dashofer, 1997, kap. 6/4.1, str. 5

- 32) Eliáš K.: Společnost s ručením omezeným, Jihlava, Prospektrum 1997, str. 77
- 33) Pokorná J.: K vymezení pojmu obchodní podíl, Právník 1995, číslo 9, str. 874
- 34) tamtéž, str. 875
- 35) tamtéž, str 879
- 36) Pokorná J.: Subjekty obchodního práva, 1. vydání , Brno, Masarykova univerzita v Brně, 1997, str. 173
- 37) Knapp V., Špinar M.: Společnost s ručením omezeným a její jednatel, průběžně doplňovaný svazek, Verlag Dashofer, 1997, kap. 6/4.1, str. 4
- 38) 'caducus' = latinsky ten, který padl či klesl, Eliáš K.: Kurs obchodního práva - Právnícké osoby jako podnikatelé, 2. vydání, Praha, C. H. Beck, 1998
- 39) Štenglová I.: Uvolněný obchodní podíl, Obchodní právo, 1998, číslo 7, str. 15